

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajariitalautakunnasta ja Kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajariitalautakunnasta, joka korvaisi voimassa olevan kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain. Lisäksi ehdotetaan Kuluttajavirastosta annettua lakia muutettavaksi kuluttaja-asiamiehen toimivallan osalta

Lautakunnan toimivalta ehdotetaan laajennettavaksi niin, että lautakunta voisi käsitellä ja ratkaista asuinhuoneiston vuokrauksesta ja asumisoikeuden luovutuksesta syntyviä erimielisyyksiä. Näissä asioissa lautakunta voisi käsitellä paitsi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan myös kahden yksityishenkilön välisiä riitoja. Vireillepano-oikeus olisi siten sama kuin kuluttajavalituslautakunnalle nykyisin kuuluvissa asuntokauppa-asioissa.

Lisäksi lautakunta voisi ehdotuksen mukaan käsitellä asioita ryhmävalituksina, jos

useilla kuluttajilla on samaa elinkeinonharjoittajaa kohtaan sellaisia vaatimuksia, jotka voidaan ratkaista yhdellä päätöksellä. Ryhmävalituksen voisi saattaa vireille kuluttaja-asiamies.

Lautakunnan nimen muuttamisen lisäksi ehdotettu laki sisältäisi voimassa olevaan lakiin verrattuna useita muutoksia lautakunnan asettamista, kokoonpanoa, jäsenten kelpoisuutta ja lautakunnan menettelytapoja koskevaan sääntelyyn. Muutosten tarkoituksena on eri tavoin tehostaa lautakunnan toimintaa ja nopeuttaa asioiden käsittelyä.

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 2007 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2007.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
Lautakunnan toimivalta ja tehtävät	4
Organisaatio ja jäsenistö	4
Menettelytavat	5
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	5
Euroopan unioni.....	5
Kuluttajariita-asioita käsittelevät toimeilimet muissa pohjoismaissa.....	5
2.3. Nykytilan arviointi	6
Kuluttajavalituslautakunnan toiminta.....	6
Oikeussuojan tarve huoneenvuokrasuhdetta ja asumisoikeutta koskevissa asioissa ..	7
Oikeussuojan tarve massakulutusridoissa	7
Kuluttaja-asiamiehen tehtävät	7
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	8
3.1. Tavoitteet	8
3.2. Keskeiset ehdotukset	8
Toimivalta	8
Ryhmävalitus.....	8
Lautakunnan asettaminen, kokoonpano ja menettelytavat	9
4. Esityksen vaikutukset	10
4.1. Taloudelliset vaikutukset sekä vaikutukset viranomaisten toimintaan	10
4.2. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	10
5. Asian valmistelu.....	11
5.1. Aiemmat valmisteluvaiheet.....	11
5.2. Kuluttajavalituslautakunnan kehittämistyöryhmä	11
5.3. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	12
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
1. Lakiehdotusten perustelut	13
1.1. Laki kuluttajariitalautakunnasta	13
1 luku Lautakunnan toimivalta ja tehtävät.....	13
2 luku Lautakunnan kokoonpano	16
3 luku Kuluttajariita-asian käsittely ja ratkaiseminen.....	18
4 luku Erinäiset säännökset	23
1.2. Laki Kuluttajavirastosta.....	23
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	24
3. Voimaantulo.....	24
4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	24
LAKIEHDOTUKSET	27

kuluttajariitalautakunnasta.....	27
Kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta.....	33
LIITE	35
RINNAKKAISTEKSTIT	35
Kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta.....	35
LIITE	37
ASETUSLUONNOKSET	37
kuluttajariitalautakunnasta.....	37

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Kuluttajavalituslautakunta aloitti toimintansa 1 päivänä syyskuuta 1978 samalla, kun uusi kuluttajansuojalainsäädäntö tuli voimaan ja siihen liittyneiden muiden viranomaisten, kuluttaja-asiamiehen, markkina-tuomioistuimen ja kunnallisten kuluttajaneuvojien, toiminta käynnistyi. Kuluttajavalituslautakunnan perustamisen tavoitteena oli saada aikaan tuomioistuimelle vaihtoehtoinen, joustavasti ja nopeasti toimiva, asiantuntijapohjainen kuluttajariitojen ratkaisuelin, jonka puoleen kuluttajat voisivat kääntyä vapaamuotoisesti ja kustannuksitta.

Kuluttajavalituslautakunta on sittemmin kehittynyt kuluttajariita-asioiden keskeiseksi valtakunnalliseksi oikeussuojatieksi. Lautakunnan käsittelyyn saatettujen asioiden määrät ovat kasvaneet olennaisesti ja jatkuvasti. Viime vuosina kasvu on ollut erityisen voimakasta. Vuonna 1998 saatettiin vireille 2 782 asiaa ja vuonna 2005 saapuneita asioita oli 3 790. Vuosittain käsiteltyjen asioiden määrä kasvoi samana aikana 2 600:sta 3 680:een. Lautakunnan päätöksen saaminen kestää nykyisin keskimäärin yhden vuoden. Asuntokauppa-asian käsittely lautakunnassa saattaa kestää jopa puolitoista vuotta.

Kuluttajavalituslautakunta on toiminut kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena virastona. Se on siirtynyt 1 päivästä syyskuuta 2005 lukien oikeusministeriön hallinnonalalle pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman mukaisesti.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Lautakunnan toimivalta ja tehtävät

Kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain (42/1978) 1 §:n mukaan lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin erimielisyyksiin yksittäisissä kulutushyödykese-

muksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Lisäksi lautakunnan tehtäviin kuuluu käsitellä eräitä takaus- ja panttaussitoumuksista johtuvia erimielisyyksiä sekä viivästyskorkojen sovittelua koskevia asioita.

Asuntokauppalain (843/1994) säätämisen yhteydessä vuonna 1995 lautakunnan tehtäviin lisättiin asuntokaupoista aiheutuvien erimielisyyksien käsitteleminen. Asuntokauppa-asiat ovat sittemmin nousseet yhdeksi lautakunnan suurimmista ja työläimmistä asiaryhmistä. Lautakunnan toimivalta asuntokauppa-asioissa ulotettiin koskemaan muitakin kuin kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiä riitoja, nimittäin yksityishenkilöiden välisiä asuntokauppoja sekä eräitä asuntokauppalaissa vaadittuja vakuuksia koskevia asioita, joissa elinkeinonharjoittajan vastapuolena voi olla myös asunto-osakeyhtiö.

Lautakunnan toimivaltaa asuntokauppa-asioissa laajennettiin vähäisessä määrin, kun asuntokauppalakia muutettiin vuoden 2006 alusta lukien. Tehtävien laajeneminen koski muun muassa vakuuden käyttöönottoa ja myyjän takautumisoikeutta eräissä vahingonkorvausasioissa.

Lautakunnan toimivallan ulkopuolelle on rajattu huoneenvuokrasuhdetta ja asumisoikeutta koskevat asiat sekä pääosa arvopaperikauppaan ja sijoitustoimintaan liittyvistä asioista.

Organisaatio ja jäsenistö

Kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 1 a §:n mukaan lautakunnassa on yleinen osasto ja asuntokauppaosasto. Asiat käsitellään lain 5 §:n mukaan osaston täysistunnossa tai osaston jaostossa. Yleisen osaston jaostoja on nykyisin kymmenen ja asuntokauppaosaston jaostoja kolme. Valtioneuvosto määrää lautakunnan jäsenet ja kullekin varajäsenen eduskunnan vaalikautta vastaavaksi ajaksi. Jäseniä ja varajäseniä on nykyisin yhteensä 130. Lautakunnan puheenjohtaja on

vuodesta 1995 alkaen ollut päätoiminen.

Lautakunnassa on oltava kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien edustus. Lautakunnan varapuheenjohtajiksi ja jaostojen puheenjohtajiksi määrättyjen jäsenten on kuitenkin oltava henkilöitä, joiden ei voida katsoa edustavan elinkeinonharjoittajien tai kuluttajien etuja. Erilaisten yhteiskunnallisten näkemysten on oltava tasapuolisesti edustettuina lautakunnassa.

Menettelytavat

Asiassa, joka on kirjallisesti saatettu lautakunnan käsittelyyn, on annettava kirjallinen päätös. Päätös ei ole täytäntöönpanokelpoinen, vaan luonteeltaan ratkaisusuositus. Lautakuntakäsittely ei estä viemästä asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Hakijan vastapuolta on pyydettävä vastamaan hakemukseen. Tämä ei kuitenkaan ole tarpeen asiassa, joka havaitaan ilmeisen perusteettomaksi. Asian valmistelussa on pyrittävä sovintoon ja tehtävä tarvittaessa sitä edistävää ehdotus.

Täysistunto- ja jaostoratkaisujen lisäksi päätöksiä voidaan tehdä niin sanotussa yksinkertaisessa käsittelyssä. Lautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri kumpikin yksin sekä lautakunnan esittelijä yhdessä jaoston puheenjohtajan kanssa voivat ratkaista merkitykseltään vähäisiä asioita sekä asioita, joissa lautakunnan ratkaisukäytäntö on vakiintunut tai lautakunnan kanta samaan riitakysymykseen on selkiytynyt jaoston tai täysistunnon aiemman ratkaisun perusteella.

Jos ennen valituksen saapumista lautakuntaan on kulunut yli kuusi kuukautta siitä, kun kuluttaja on viimeksi ilmoittanut kyseisestä virheestä elinkeinonharjoittajalle, lautakunta ei anna ratkaisusuositusta, ellei siihen ole painavia syitä.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Euroopan unioni

Euroopan unionissa on tehty useita aloitteita ja toteutettu toimenpiteitä tuomioistuimelle vaihtoehtoisten riitojen ratkaisumenettelyjen edistämiseksi.

Vuonna 1998 komissio antoi suosituksen 98/257/EY tuomioistuimen ulkopuolisiin kuluttajariitoja ratkaiseviin elimiin sovellettavista periaatteista. Suositus koskee kuluttajavalituslautakunnan kaltaisia elimiä, jotka ratkaisevat erimielisyyksiä joko suositusluonteisesti tai sitovasti. Suosituksen periaatteet koskevat ratkaisuelimen riippumattomuutta, menettelyn avoimuutta ja tehokkuutta, osapuolten asemaa ja oikeuksia sekä ratkaisujen laillisuutta.

Vuonna 2001 komissio antoi suosituksen 2001/310/EY kuluttajariitojen sovitteluun osallistuvia tuomioistuimen ulkopuolisia elimiä koskevista periaatteista. Tämä suositus koskee menettelyjä, joilla osapuolten räkemyksiä pyritään lähentämään ja saamaan heidät sopimaan ratkaisusta.

Rajat ylittävien kuluttajariitojen käsittelyä helpottamaan on komission aloitteesta käynnistetty kaksi ratkaisuelinten verkostoa: toimialaltaan yleinen EEJ-NET (European Extra-Judicial Network) ja rahoitusalan FIN-NET (Financial Services Complaints Network). Kuluttajavalituslautakunta kuuluu kumpaankin verkostoon.

Viime vuosina annetuissa yhteisön kuluttajansuojasäädöksissä on säännöllisesti asetettu jäsenvaltioille velvollisuus edistää kuluttajariita-asioiden ratkaisemista tuomioistuinten ulkopuolisissa valitus- ja oikeussuojamenettelyissä.

Kuluttajariita-asioita käsittelevät toimielimet muissa pohjoismaissa

Ruotsissa kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiä erimielisyyksiä käsittelee lakisääteinen toimielin, Allmänna reklamationsnämnden (ARN). Lautakunnan toimiala on suppeampi kuin Suomen kuluttajavalituslautakunnan toimiala; ARN ei käsittele esimerkiksi kiinteistön kauppaa eikä terveydenhoitopalveluja. ARN:n ratkaisut ovat suosituksia, käsittely perustuu kirjalliseen aineistoon ja sen menettelytavat ovat muutenkin pitkälti samanlaisia kuin Suomen kuluttajavalituslautakunnassa.

Ruotsin kuluttajavalituslautakunta (ARN) on voinut vuodesta 1991 lähtien käsitellä ryhmäkanteeseen rinnastettavia, kuluttajaryhmän ja elinkeinonharjoittajan välisiä asioita.

Ryhmävalituksen voi ensisijaisesti panna vireille kuluttaja-asiamies ja toissijaisesti myös kuluttajien tai palkansaajien yhteenliittymä. Kuluttajien ei tarvitse erityisesti liittyä ryhmään, vaan annettava ratkaisusuositus kattaa kaikki ne kuluttajat, jotka voisivat esittää olennaisesti samoin perustein vaatimuksen kyseistä elinkeinonharjoittajaa kohtaan.

Ruotsin ARN:ssä on käsitelty kaikkiaan noin 14 ryhmävalitusta. Tapaukset ovat koskeneet muun muassa leasingyhtiön käyttämää sopimuslauseketta, joka oikeutti yhtiön muuttamaan leasingmaksua, matkanjärjestäjän oikeutta korottaa matkan hintaa yksipuolisesti niin sanotun devalvaatiolisän perusteella ja sähkönjakelusta asiakkailta perittyä hintaa, joka oli korkeampi kuin asiakkaiden tekemän sopimuksen mukainen kiinteä hinta.

Ruotsin kuluttajavirasto on ryhmävalitusmenettelyä arvioidessaan todennut, että monet esillä olleista valituksista ovat koskeneet niin vähäarvoisia yksittäisiä intressejä, että kuluttajat tuskin olisivat ajaneet niitä erilliskanteina tuomioistuimissa. Yhteenlaskettuna summa on kuitenkin ollut merkittävä ja tapaukset periaatteellisesti tärkeitä. Asiat ovat tulleet monilta kuluttajansuojan eri lohkoilta.

Norjan kuluttajaneuvostolla (Forbrukerrådet) on jokaisessa maakunnassa kuluttajatoimisto, joka sovittelee erimielisyyksiä ja voi antaa niihin myös ratkaisusuosituksia. Käsitely on pääasiassa kirjallista, mutta suullistakin menettelyä voidaan käyttää. Sekä kuluttajat että elinkeinonharjoittajat voivat saattaa tietyt kuluttajaneuvostossa käsitellyt asiat määräajassa valtakunnallisen toimielimen Forbrukertvistutvalgetin (FTU) käsiteltäviksi. FTU:n päätös tulee täytäntöönpanokelpoiseksi, jollei asiaa viedä tuomioistuimeen neljän viikon kuluessa päätöksen antamisesta. FTU ei käsittele kiinteistön kauppaa koskevia asioita.

Norjassa on myös yksityisiä ratkaisuelimiä, joiden toiminnalle Forbrukerrådet voi antaa ohjeita. Yksityisiä ratkaisuelimiä on muun muassa asuntokauppaa ja kiinteistönvälitystä varten.

Tanskassa kuluttajariita-asioita käsitellään lakisääteisessä kuluttajavalituslautakunnassa (Forbrugerklagenævnet). Käsitely on kirjallista ja ratkaisut suosituksia. Käsitelystä peritään maksu, joka palautetaan kuluttajalle,

jos ratkaisu on hänelle myönteinen. Myös Tanskan lautakunnan toimiala on suppeampi kuin Suomen kuluttajavalituslautakunnan. Sille eivät kuulu esimerkiksi kiinteään omaisuuteen, rakentamiseen eivätkä kiinteistöväilykseen liittyvät asiat. Näillä aloilla Tanskassa toimii yksityisiä ratkaisuelimiä.

2.3. Nykytilan arviointi

Kuluttajavalituslautakunnan toiminta

Lautakunnan toiminnan keskeisenä epäkohtana on koko sen toiminta-ajan ollut asioiden ruuhkautuminen ja käsittelyaikojen kohtuuton pitkittyminen. Tähän on pääsyyinä se, ettei lautakunnalla oikeastaan koskaan ole ollut asioiden määrään nähden riittävästi henkilökuntaa. Asiamäärän lisääntymisen ohella lautakunnan tehtäviä on lisätty useita kertoja. Yksittäisestä toimivallan laajennuksesta aiheutunut työ määrä on ollut vähäinen, mutta yhdessä ne ovat lisänneet työtä selvästi. Tilannetta pahensi olennaisesti se, että asuntokauppa-asiat lisättiin vuonna 1995 lautakunnan tehtäviin lisäämättä lainkaan lautakunnan voimavaroja. Viime aikoina myös kunnallisen kuluttajaneuvoston ruuhkautuminen on heijastunut myös lautakuntaan.

Apulaisoikeuskansleri on jo kahdesti, vuosina 2000 ja 2003, ottanut kantaa lautakunnan käsittelyaikoihin perustuslain 21 §:n joutuisuussäännöksen kannalta. Apulaisoikeuskansleri on katsonut, ettei tilannetta voida pitää tyydyttävänä, ja on pitänyt tärkeänä, että kuluttajavalituslautakunnan toimintaedellytysten kehittämisessä päästään mahdollisimman pian perustuslain joutuisuussäännöksen edellyttämälle tasolle.

Kauppa- ja teollisuusministeriö teetti vuonna 2001 Hallinnon kehittämiskeskusella kuluttajavalituslautakunnan toiminnan arvioinnin (Kuluttajavalituslautakunnan arviointiraportti, kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimuksia ja raportteja 26/2001). Arvioinnin mukaan lautakunta on ruuhkasta huolimatta kyennyt varsin hyvin säilyttämään toimintakykynsä, mikä lienee suurelta osin osaavan henkilöstön ansiota. Lautakunnan ratkaisujen laatutaso on päätösten noudattamisasteella mitattuna pystytty varsin hyvin pitämään. Kiireessä ei kuitenkaan ole voitu

riittävästi suunnitella, ohjata tai kehittää työtapoja.

Raportin kehittämisehdotukset koskevat toiminnan ohjausta, johtamisjärjestelmää, henkilöstövoimavarojen hallintaa ja käsitteilyprosessia. Raportissa pidetään välttämättömänä, että jaostokäsittelyn vaihtoehtoja kehitetään nykyistä toimivimmiksi ja nopeammiksi. Tämä edellyttää uudistuksia myös säädöstasolla.

Oikeussuojan tarve huoneenvuokrasuhdetta ja asumisoikeutta koskevissa asioissa

Huoneenvuokra-asioita käsitelleet asunto-oikeudet lakkautettiin vuoden 2003 alusta. Lakkauttamista valmisteltaessa tuotiin eri tahoilta esille tarve harkita uusia keinoja oikeusturvan takaamiseksi asumisasioiden. Myös eduskunnan lakivaliokunta kiinnitti asunto-oikeuksien lakkauttamista koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (LaVM 8/2002 vp. — HE 31/2001 vp.) huomiota siihen, että asuntoasioihin liittyy uudenlaista oikeusturvan tarvetta. Valiokunta viittasi selvityksiin vaihtoehtoisista riidanratkaisumenettelyistä ja piti välttämättömänä, että asian hoitamiseksi ryhdytään todellisiin ja riittäviin toimenpiteisiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön 24 päivänä tammikuuta 2001 asettama työryhmä selvitti asumisasioiden piilevää oikeussuojan tarvetta kyselyllä, joka osoitettiin neuvontaa asumisasioiden antaville viranomaisille ja järjestöille. Kysely kattoi huoneenvuokra-asiat, asumisoikeuteen liittyvät asiat sekä asunto-osakeyhtiön ja osakkaan väliset asiat. Työryhmä julkaisi selvityksensä tulokset ja kannanottonsa väliraportissaan (Asumisturvatyöryhmän väliraportti, kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 7/2001).

Työryhmä katsoi selvityksensä osoittavan, että on olemassa tarve parantaa oikeusturvaa asumiseen liittyvissä ristiriitatilanteissa ja että tuomioistuinmenettelyn ulkopuolelle tarvitaan asumisturva-asioiden valtakunnallinen ratkaisumenettely.

Oikeussuojan tarve massakulutusräydyksissä

Kulutustavarat ovat usein sarjavalmistaisia

massatuotteita ja myös kulutuspalveluja tuotetaan samanlaisina suurillekin käyttäjämääriin. Tällöin mahdolliset suoritusvirheetkin voivat samanlaisina kohdistua lukuisiin kuluttajiin. Kulutushyödykkeiden tarjonnassa käytetään usein vakioehtoja, joita sovelletaan sellaisinaan kaikkien kuluttaja-asiakkaiden kanssa tehtävissä sopimuksissa. Epäselvän vakioehdon tulkinta tai ehdon kohtuullisuuden arviointi saattaa vaikuttaa satojen, jopa tuhansien kuluttajien oikeusasemaan.

Kuluttajavalituslautakunnan on käsiteltävä ja ratkaistava kaikki sille tehdyt valitukset yksilöllisesti ja erikseen. Lautakunnalla ei nykyisin ole mahdollisuutta ratkaista täysin samanlaisia asioita ryhmävalituksena yhdellä päätöksellä.

Oikeusministeriön asettama kuluttajavalituslautakunnan siirtoa valmistellut työryhmä on mietinnössään esittänyt, että ryhmävalituksen käyttöönottoa kuluttajavalituslautakunnassa selvitettäisiin.

Suomen oikeusjärjestelmä ei sisällä mahdollisuutta ryhmäkanteen ajamiseen ja käsittelemiseen tuomioistuimessa. Ryhmäkanteen on tavallinen angloamerikkalaisissa maissa kuten Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Australiassa. Pohjoismaissa se on ollut käytössä Ruotsissa vuoden 2003 alusta lukien. Norjassa sitä koskevat säännökset on hyväksytty kesäkuussa 2005. Lisäksi Tanskassa ryhmäkannetta käsitellyt toimikunta on esittänyt joulukuussa 2005 ryhmäkanteen käyttöön otamista. Suomessa ryhmäkanteen käyttöön ottoa on valmisteltu 1990-luvulta lähtien. Työtä on jatkettu vuosina 2005 ja 2006. Ryhmäkannetta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2006.

Kuluttaja-asiamiehen tehtävät

Kuluttaja-asiamiehen tehtävänä on valvoa n-täyden lisäksi kuluttajan avustaminen yksittäisen asian hoitamisessa tietyissä tapauksissa. Kuluttaja-asiamies voi avustaa kuluttajaa oikeudenkäynnissä, jos avustaminen on lain soveltamisen ja kuluttajien yleisen edun kannalta tärkeää taikka elinkeinonharjoittaja ei noudata kuluttajavalituslautakunnan päätöstä. Kuluttaja-asiamiehen toimivalta avustustapauksissa ei ole sidottu kuluttajansuojalain soveltamisalaan tai kuluttaja-asiamiehen val-

vontatoimeen.

Kuluttaja-asiamiehellä ei ole nykyisin toimivaltaa saattaa kuluttajien puolesta erimielisyyttä vireille kuluttajavalituslautakunnassa. Hänen asiallinen toimivaltansa ei myöskään ole yhteneväinen kuluttajavalituslautakunnassa käsiteltävien asioiden kanssa.

Kuluttaja-asiamiehellä on oikeus ajaa kieltoannetta markkinaoikeudessa muun muassa elinkeinonharjoittajan käyttämän kohtuuttoman sopimusehdon kieltämiseksi. Tällöin haetaan suojaa yhden asianosaisen sijasta kollektiivisesti kuluttajille. Markkinaoikeuden ratkaisulla ei kuitenkaan ole välitöntä vaikutusta yksittäisiin sopimuksiin.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on kansalaisten oikeusturvan tehostaminen lisäämällä mahdollisuuksia saada kuluttajariita-asioihin ratkaisu tuomioistuimelle vaihtoehtoisessa lautakuntamenettelyssä sekä parantamalla lautakuntamenettelyn toimintaedellytyksiä. Tarkoituksena on varmistaa asianosaisten lakiin perustuvien oikeuksien ja velvollisuuksien toteutuminen suhteellisen kevyin järjestelyin ja kohtuullisin kustannuksin sekä yhteiskunnalle että asianosaisille.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajariitalautakunnasta, joka korvaisi nykyisen kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain. Samalla uudistettaisiin kokonaan myös alemmanasteiset lautakuntaa koskevat säädökset ja määräykset: asetus kuluttajavalituslautakunnasta (533/1978) ja lautakunnan työjärjestys. Keskeiset uudistukset koskevat lautakunnan toimivallan laajentamista ja mahdollisuutta käsitellä asioita ryhmävalituksina. Lisäksi ehdotetaan useita muutoksia lautakunnan asettamista, kokoonpanoa ja menettelytapoja koskevaan sääntelyyn.

Kuluttajavalituslautakunnan nimi muutettaisiin kuluttajariitalautakunnaksi. Lautakunnassa käsiteltävät asiat ovat yksityisoikeudellisia riita-asioita, joita käsitellään myös tuomioistuimessa. Ehdotettu nimi, kuluttajariitalautakunta, kuvaisi nykyistä nimeä paremmin käsiteltävien asioiden luonnetta.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Toimivalta

Lautakunnan toimivaltaa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että se kattaisi eräin rajoituksin asuinhuoneistojen vuokrausta koskevat asiat ja lisäksi asumisoikeutta koskevat asiat. Laajennuksen tarkoituksena on korjata 2.3. jaksossa mainitussa asumisturvatyöryhmän väliraportissa selvitettyjä puutteita oikeussuojan saatavuudessa. Asuinhuoneiston vuokrausta koskevan erimielisyyden voisi saattaa vireille paitsi kuluttajan asemassa oleva vuokralainen myös sellainen vuokranantaja, joka on yksityishenkilö. Asumisoikeuden luovuttamista koskevissa asioissa vireillepano-oikeus olisi vastaavasti sekä luovuttajana olevalla yksityishenkilöllä että kuluttajan asemassa olevalla luovutuksensaajalla. Ehdotukset vastaavat asuntokauppa-asioissa voimassa olevaa vireillepano-oikeutta.

Lautakunnan toimivallan ulkopuolelle jäisivät ehdotuksen mukaan ne asuinhuoneistojen vuokrausta koskevat asiat, jotka asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) mukaan on saatettava lyhyessä määräajassa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Nämä asiat ovat myös luonteeltaan sellaisia, että niihin tarvitaan nopeasti täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu. Näistä syistä ne eivät sovellu lautakuntakäsittelyyn.

Ryhmävalitus

Lautakunnan menettelytapoihin esitetään lisättäväksi mahdollisuus käsitellä ja ratkaista ryhmävalituksia. Asia voitaisiin käsitellä ryhmävalituksena, jos useilla kuluttajilla on tai voidaan olettaa olevan samaa elinkeinonharjoittajaa kohtaan vaatimuksia, jotka voidaan ratkaista yhdellä lautakunnan päätöksellä.

Ryhmävalitusmenettelystä olisi useita etuja. Se parantaisi erityisesti heikkojen ja oikeuksistaan tietämättömien kuluttajien oikeusturvaa, joiden on ollut vaikea viedä sopimusongelmiaan edes kuluttajavalituslautakunnan käsiteltäväksi. Lautakunnan käytännössä on useinkin havaittu tapauksia, joissa vain pienehkö osa samassa asemassa olleista

kuluttajista riitauttaa hyvitysvaatimukseen kielteisesti suhtautuneen elinkeinonharjoittajan kannan ja saattaa asian lautakunnan ratkaistavaksi.

Ryhmävalitusmahdollisuudella voisi olla myös ongelmia ennaltaehkäisevä vaikutus. Tieto sen käyttömahdollisuudesta voisi edistää vastuuntuntoista elinkeinotoimintaa asiakasvalitusten käsittelyssä. Toisaalta se parantaisi myös elinkeinonharjoittajien oikeusturvaa, kun elinkeinonharjoittajat voisivat tukeutua suhteessa yksittäisiin kuluttajiin lautakunnan päätökseen, joka kattaisi kaikki vastaavat tapaukset.

Ryhmävalitusmenettely tehostaisi lautakunnan toimintaa ja säästäisi voimavaroja, kun asioita voitaisiin ratkaista lukuisten erillisten päätösten sijasta yhdellä päätöksellä.

Ryhmävalitusta voitaisiin käyttää esimerkiksi silloin, kun sarjavalmistaisen tuotteen suunnittelu- tai valmistusvirhe ilmenee useissa kuluttajille jo myydyissä tuotekappaleissa. Kysymys voi olla myös siitä, onko jokin massatuotteen ominaisuus lainsäädännössä tarkoitettu virhe vai ei. Kuluttajapalvelusten osalta ryhmävalitus soveltuisi hyvin esimerkiksi yleisötilaisuuksien järjestelyihin liittyviin, väitettyihin sopimusrikkomuksiin. Sähköisten palvelujen tekniset häiriöt saattavat aiheuttaa samankaltaista vahinkoa lukuisille kuluttajille, jolloin olisi perusteltua voida selvittää vastuukysymykset kaikkia asianosaisia koskevalla yhdellä ratkaisulla. Ryhmävalitus soveltuisi myös vakiosopimusehtojen tulkintaa tai kohtuullisuutta koskevien erimielisyyksien ratkaisemiseen. Myös tuotevahinkotapaukset voisivat kuulua ryhmävalitusmahdollisuuden piiriin etenkin silloin, kun vahingonkorvaus on vakioitavissa.

Kuluttajariitalautakunnan ratkaisut eivät ole täytäntöönpanokelpoisia vaan luonteeltaan suosituksia. Tämän takia lautakunnan menettelytapoja ei ole tarpeen säännellä tiukasti, vaan menettely voi olla mahdollisimman vapaamuotoista ja joustavaa. Asian käsittelemiselle ryhmävalituksena ei myöskään ole katsottu tarvittavan tarkasti säänneltyjä, muodollisia edellytyksiä. Olennaista olisi vain se, että kuluttajaryhmää koskeva asia on ratkaistavissa yhdellä päätöksellä. Kuluttajaryhmän jäseniä ei edellytetä mainittavan nimeltä, mutta ryhmän tulee olla muutoin riit-

tävän selkeästi määritelty.

Ehdotuksen mukaan ryhmävalituksen voisi saattaa vireille kuluttaja-asiamies, jonka tehtäviin kuluttajien aseman turvaaminen muutenkin kuuluu. On pidetty tarkoituksenmukaisena, että kuluttaja-asiamies voisi toimia omasta aloitteestaan tarvitsematta yhdenkään kuluttajan valtuutusta tai edes pyyntöä.

Kuluttaja-asiamiehellä on käytännössä parhaat mahdollisuudet saada tietoonsa ryhmävalitusmenettelyyn soveltuvat, useita kuluttajia koskevat erimielisyydet. Kun vireille panijana voisi toimia kuluttaja-asiamies yksinään, myös riski siitä, että ryhmävalitusmahdollisuutta käytettäisiin väärin käynnistämällä epäasiallisia ryhmävalitusmenettelyjä, olisi vähäinen. Lisäksi kuluttaja-asiamiehellä on hyvät mahdollisuudet tiedottaa annetuista ratkaisusuosituksista kuluttajille.

Kuluttaja-asiamiehen tehtävät kattavat laajasti eri kuluttajansuojan alat, mistä syystä kuluttajien oikeusturva ei edellyttäisi, että vireillepanovaltaa olisi tarpeen antaa muille viranomaisille.

Kuluttajaryhmän jäseniä ei olisi tarpeen yksilöidä, koska lautakuntamenettely on maksutonta asianosaisille eikä oikeudenkäyntiin liittyvää kuluvastuuta ole. Kuluttajien ei siis tarvitsisi erikseen ilmoittautua ryhmään eikä irrottautuakaan siitä. Yksittäisen kuluttajan harkintaan jäisi vetoaako hän omalta osaltaan annettuun ratkaisusuositukseen.

Lautakunnan asettaminen, kokoonpano ja menettelytavat

Lautakunnan toiminnan tehostamiseksi ehdotetaan muutoksia lautakunnan asettamiseen, kokoonpanoon, jäsenten kelpoisuuteen ja menettelytapoihin. Lautakunnan organisaatiosta ei enää säädettäisi lailla, jotta organisaation muutoksia voitaisiin tarvittaessa toteuttaa joustavasti ja nopeasti. Laissa olisivat vain asioiden ratkaisukokoonpanoja koskevat tarpeelliset säännökset. Asiat ratkaistaisiin edelleen ensisijaisesti asiaryhmittäisissä jaostoissa. Jaostojako on käytännössä osoittautunut toimivaksi, ja sillä on voitu varmistaa myös käsiteltävien asioiden edellyttämä asiantuntemus. Myös täysistunnolle voitaisiin ehdotuksen mukaan vahvistaa asiaryhmittäin

useampia ratkaisukokoonpanoja.

Lautakunnan jäsenet määräisi valtioneuvoston sijasta oikeusministeriö. Jäsenet määrättäisiin käsiteltävien asioiden oikeudellisen ja muun laadun perusteella siten, että täysistunnoissa ja jaostoissa on edustettuina oikeudellisiin kysymyksiin, kuluttajansuojaan ja elinkeinoelämään perehtyneitä jäseniä. Jaostoissa olisi lisäksi oltava niissä käsiteltävien kulutushyödykkeiden tuntemusta. Ehdotuksessa luovutettiin nykyisen lain vaatimuksesta, jonka mukaan erilaisten yhteiskunnallisten näkemysten on oltava tasapuolisesti edustettuina lautakunnassa. Samalla luovutettiin lautakunnan toimikauden kytkemisestä eduskunnan vaalikauteen.

Myös lautakunnan menettelytapoja koskevia säännöksiä uudistettaisiin. Lautakunnalle annettaisiin oikeus jättää käsittelemättä asioita, joiden lautakuntakäsittelyä ei ehdotetussa laissa tarkemmin säädettyin perustein voida pitää tarkoituksenmukaisena. Nykyisen yksinkertaisen käsittelyn käyttömahdollisuuksia laajennettaisiin antamalla myös esittelijän tehtävässä toimiville lautakunnan virkamiehille ratkaisuvalltaa yksinkertaisissa ja selvissä asioissa. Hallintolain (434/2003) säännösten soveltamista lautakunnan toimintaan selkeytettäisiin lisäämällä lautakuntaa koskevaan lakiin erityissäännöksiä, joita sovellettaisiin sellaisten hallintolain säännösten sijasta, jotka eivät hyvin sovellu lautakunnan toimintaan yksityisoikeudellisten riitojen ratkaisijana.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset sekä vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lautakunnan toimivallan laajentaminen huoneenvuokrasuhteita ja asumisoikeutta koskeviin asioihin lisäisi lautakuntakäsittelyyn vuosittain saatettavien asioiden määrää arviolta 900 asialla. Näistä valtaosa, arvioiden mukaan 780, koskisi huoneenvuokra-asioita ja noin 120 asumisoikeutta. Arviot perustuvat 2.3. jaksossa mainitun, kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman työryhmän selvityksiin.

Uusien asioiden hoitamiseksi lautakunta tarvitsee neljä esittelijää ja kolme valmisteli-

jaa. Toimivallan laajentuminen ja asiamäärän kasvu edellyttää lisäksi päätoimisen varapuheenjohtajan viran perustamista. Näistä henkilöistä aiheutuu vuositasolla kuluja noin 400 000 euroa.

Esittelijöiden ja valmistelijoiden lisäksi edellyttää myös avustavan henkilökunnan lisäämistä. Nämä henkilöt lisäävät kuluja vuositasolla noin 80 000 eurolla.

Uusien tehtävien takia tarvitaan lautakuntaan uusia sivutoimisia jäseniä. Sivutoimisten puheenjohtajien palkkioihin, jäsenten kokouspalkkioihin ja matkakuluihin tarvittava lisäys on vuositasolla noin 20 000 euroa.

Edellä esitetyn perusteella lautakunnan lisärahoitustarve on vuositasolla yhteensä 500 000 euroa. Lisäksi kustannuksia aiheutuisi suurempien toimitilojen hankkimisesta. Ensimmäisenä vuonna lisäkustannuksia aiheutuisi myös laitteiden ja kaluston hankkimisesta uudelle henkilöstölle noin 38 000 euroa.

Lautakunnan lisämäärärahatarve on otettu huomioon valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2007.

Esityksessä ehdotettu ryhmävalitusmenettely lisäisi myös kuluttaja-asiamiehen tehtäviä. Tämän ei kuitenkaan arvioida aiheuttavan ainakaan alkuvaiheessa lisähenkilöstötarvetta, koska ryhmävalitusasioiden määrä jäänee Ruotsin kokemusten mukaisesti pieneksi. Työmäärää ja tarvittavia resursseja tulisi kuitenkin arvioida uudelleen, kun säännökset ovat tulleet voimaan ja niiden soveltamisesta on saatu kokemusta.

Esityksen tarkoituksena on parantaa kuluttajien oikeusturvaa, mistä syystä kuluttajille sopimusrikkomuksista aiheutuvien kustannusten arvioidaan pienenevän.

4.2. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys parantaa sekä kuluttajien että elinkeinonharjoittajien oikeusturvaa lisäämällä mahdollisuuksia saada riita-asiaan ratkaisu tuomioistuinmenettelyä yksinkertaisemmassa lautakuntakäsittelyssä ilman kustannuksia tai vain vähäisin kustannuksin. Oikeusturva ehostuisi etenkin kansalaisten keskeiseen perustarpeeseen, asumiseen, liittyvissä asioissa.

Lisäksi kuluttajariitalautakunnan tehokas toiminta vähentää tarvetta saattaa asioita vi-

reille yleisissä tuomioistuimissa, joissa asian käsitteleminen on kalliimpaa sekä valtiolle että kuluttajille.

5. Asian valmistelu

5.1. Aiemmat valmisteluvaiheet

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti 24 päivänä tammikuuta 2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää tarvetta laajentaa kuluttajavalituslautakunnan toimialaa tai luoda uusia vastaavatyypisiä riitojen ratkaisumenettelyjä ottaen huomioon myös tuomioistuinmenettelyjä koskevat kehittämishankkeet.

Työnsä ensimmäisessä vaiheessa työryhmän tuli selvittää, tulisiko kuluttajavalituslautakunnan toimivalta laajentaa huoneenvuokrasuhteista johtuviin riita-asioihin tai olisiko luotava uusi ratkaisuelin, joka mahdollisesti käsittelee muitakin asumisturvasiioita, kuten asuntokauppaa sekä kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välitystä.

Työryhmä, joka ensimmäisessä vaiheessa käytti nimeä asumisturvatyöryhmä, jätti väliraporttinsa kauppa- ja teollisuusministeriölle kesäkuussa 2001. Työryhmä katsoi, että tuomioistuinmenettelyn ulkopuolelle tarvitaan asumisturva-asioiden valtakunnallinen ratkaisumenettely. Työryhmän ehdotus koski kaikkia asumismuotoja.

Työnsä toisessa vaiheessa työryhmän tehtävänä oli selvittää, ovatko kuluttajavalituslautakunnan toimivallan rajoitukset arvopaperisijoittamista koskevissa asioissa yhä perusteltuja, tulisiko asunto-osakeyhtiön ja osakkaan välisiä erimielisyyksiä käsitellä tuomioistuimen ulkopuolella esimerkiksi kuluttajavalituslautakunnassa sekä tulisiko ja millä tavalla muuttaa kuluttajavalituslautakunnan kokoonpanoa sekä jäsenten nimittämistä ja kelpoisuutta koskevia säännöksiä sekä säännöksiä, jotka koskevat asioiden käsittelyä lautakunnassa ja lautakunnan käytännön menettelyjä.

Työryhmä käytti toisessa vaiheessa nimeä kuluttajariitatyöryhmä ja jätti loppumietintönsä kauppa- ja teollisuusministeriölle kesäkuussa 2002. Työryhmä ei kannattanut uuden ratkaisuelimen perustamista, vaan katsoi, että asumisturva-asioita samoin kuin arvopaperi-

sijoittamista koskevat riidat tulee saattaa eräin poikkeuksin kuluttajavalituslautakunnan toimivaltaan. Samalla työryhmä ehdotti lautakunnan nimen muuttamista kuluttajariitalautakunnaksi ja lautakuntaa koskevan lain uudistamista kokonaan. Työryhmän enemmistö ehdotti myös asunto-osakeyhtiön ja osakkaan välisten riitojen saattamista lautakunnan toimivaltaan.

Loppuraportista pyydettiin lausunto yhteensä 23:lta viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnoissa esitettiin eriäviä näkemyksiä lähinnä lautakunnan toimivallan laajentamista koskevista ehdotuksista, joihin osa lausunnonantajista suhtautui eri syistä kielteisesti tai varauksellisesti. Muuten työryhmän ehdotuksia kannatettiin laajalti. Lausunnoista on laadittu kauppa- ja teollisuusministeriössä tiivistelmä.

Oikeusministeriö asetti joulukuun 5 päivänä 2003 työryhmän valmistelemaan kuluttajavalituslautakunnan siirtämistä kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle. Työryhmään kuului oikeusministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön ja kuluttajavalituslautakunnan virkamiehiä. Työryhmän eräänä tehtävänä oli valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi lautakuntaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Valmistelun pohjana oli kuluttajariitatyöryhmän loppumietintö siltä osin kuin ehdotukset olivat yksimieliset sekä mietinnöstä annetut lausunnot.

5.2. Kuluttajavalituslautakunnan kehittämistyöryhmä

Oikeusministeriö asetti 9 elokuuta 2005 kuluttajavalituslautakunnan kehittämistyöryhmän, jonka tehtäväksi annettiin kuluttajavalituslautakuntaa koskevan lainsäädännön uudistaminen. Esityksen tuli perustua kuluttajavalituslautakunnan siirtoa valmistelleen työryhmän mietintöön sisältyneeseen lakiluonnokseen täydennettynä säännöksillä viranomaisaloitteisesta ryhmävalituksesta.

Työryhmän mietintö (2006:1) valmistui 31 päivänä tammikuuta 2006. Mietintö sisälsi laajemman ja suppeamman esitysvaihtoehdon. Laajemman esityksen keskeiset ehdotukset koskivat lautakunnan toimivallan laajentamista asuinhuoneiston vuokrauksesta,

asumisoikeuden luovuttamisesta ja arvopaperisijoittamisesta syntyviin erimielisyyksiin. Lisäksi ehdotettiin ryhmävalituksen käyttöön ottamista, lautakunnan nimen muuttamista sekä useita muutoksia lautakunnan asettamista, kokoonpanoa, jäsenten kelpoisuutta ja lautakunnan menettelytapoja koskevaan sääntelyyn. Suppeampi ehdotus oli muuten samansisältöinen, mutta lautakunnan toimivaltaan ei esitetty laajennuksia.

5.3. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Työryhmän mietinnöstä saatiin lausunto 21:lta viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnoista on laadittu oikeusministeriössä tiivistelmä.

Kuluttajavalituslautakunnan toimivallan laajentamista asuinhuoneistojen vuokrausta ja asumisoikeuden luovuttamista koskeviin asioihin kannatettiin laajasti. Sen sijaan enemmistö lausunnonantajista suhtautui kielteisesti tai varauksellisesti arvopaperisijoittamista koskevaan laajennusehdotukseen. Kielteistä tai varauksellista kantaa perusteltiin erityisesti sillä, ettei arvopaperiasioita varten tarvita uutta riidanratkaisuelintä, koska keskeisten toimialajärjestöjen ja viranomaisten väliseen sopimukseen perustuva Arvopaperilautakunta ratkaisee sijoitustoiminnasta syntyviä erimielisyyksiä ja järjestelmä toimii hyvin.

Ryhmävalituksen käyttöönottoa kannattivat useimmat lausunnonantajat. Elinkeinoelämän järjestöt kuitenkin katsoivat, että menettelystä ryhmävalitusasioissa, kuten vireillepanosta, käsittelystä ja ryhmän määrittelystä olisi säädettävä työryhmän ehdottamaa tarkemmin. Järjestöt muun muassa katsoivat, että kuluttajien olisi nimenomaisesti liityttävä ryhmään (niin sanottu opt in -järjestelmä) ja että heille olisi annettava mahdollisuus tulla kuulluksi käsittelyn aikana.

Lautakunnan nimen muuttamista sekä sen asettamista, kokoonpanoa ja menettelytapoja koskeviin ehdotuksiin suhtauduttiin pääasiassa myönteisesti.

Lausunnonantajien enemmistön kannan mukaisesti jatkovalmistelussa luovuttiin lautakunnan toimivallan laajentamisesta arvopaperiasioihin. Erityistä oikeussuojan tarvetta ei tällä alalla katsottu enää olevan, sillä sopimusperustainen Arvopaperilautakunta on jo ehtinyt vakiinnuttaa asemansa ja on toiminut hyvin.

Ryhmävalitusta koskevaan sääntelyyn ei jatkovalmistelussa tehty muutoksia. Ryhmävalitusasioille ei ole katsottu tarvittavan erityisiä menettelytapasääntöjä, vaan ne voidaan lautakunnassa käsitellä samalla tavalla kuin yksilölliset valitukset. Elinkeinoelämän ehdottama opt in -järjestelmä puolestaan hankaloittaisi ja hidastaisi merkittävästi ryhmävalitusten vireillepanoa. Esityksessä ehdotettu anonymiin ryhmään perustuva järjestelmä on ollut Ruotsissa käytössä yli kymmenen vuotta, ja sitä on pidetty tarkoituksenmukaisena ja hyvin toimivana.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 2007 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Hallituksen esitys laeiksi ryhmäkanteesta ja Kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokauden 2006 alussa. Kuluttaja-asiamiehelle ryhmäkanteesta aiheutuvien tehtävien takia esityksessä ehdotetaan muutoksia samoihin Kuluttajavirastosta annetun lain säännöksiin kuin tämän esityksen 2. lakiehdotuksessa. Jos ryhmäkannetta koskeva hallituksen esitys hyväksytään eduskunnassa ennen tämän esityksen hyväksymistä, tämän esityksen 2. lakiehdotusta on muutettava.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki kuluttajariitalautakunnasta

1 luku **Lautakunnan toimivalta ja tehtävät**

1 §. Kuluttajariitalautakunta. Pykälässä todetaan lautakunnan tarkoitus ja luonne. Pykälän mukaan kuluttajariitalautakunta on riippumaton ja puolueeton kuluttajariita-asioita käsittelevä oikeussuojaelin.

2 §. Lautakunnan toimivalta. Pykälässä säädetään lautakunnan tehtävistä ja toimivallasta. Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin pykälän 1—8 kohdassa luetelluissa yksityisoikeudellisissa riita-asioissa.

Pykälän 1 kohta vastaa kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain, jäljempänä voimassa oleva laki, 1 §:n 1 momentin 1 kohtaa. Kohdan mukaan lautakunta antaa ratkaisusuosituksia elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Elinkeinonharjoittajalla, kuluttajalla ja kulutushyödykkeellä tarkoitetaan kohdassa samaa kuin kuluttajansuojalaissa (38/1978).

Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan kuluttajansuojalain 1 luvun 5 §:n mukaan luonnollista henkilöä tai yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittavaksi. Kuluttajana pidetään kuluttajansuojalain 1 luvun 4 §:ssä luonnollista henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten.

Kulutushyödykkeellä tarkoitetaan kuluttajansuojalain 1 luvun 3 §:n mukaan tavaroita, palveluksia sekä muita hyödykkeitä ja etuuksia, joita tarjotaan luonnollisille henkilöille

tai joita tällaiset henkilöt olennaisessa määrin hankkivat yksityistä talouttaan varten. Kulutushyödykkeen käsitteellä on kuluttajansuojalaissa merkittävästi laajempi sisältö kuin yleiskielessä, sillä se kattaa muun muassa arvopaperit ja kiinteistöt. Käsitteen kannalta ratkaisevaa merkitystä ei olekaan sillä, min-käläinen hyödyke tai etuus on kysymyksessä, vaan sillä, mille kohderyhmälle hyödykkeitä tai etuuksia tarjotaan.

Vaikka pykälän 1 kohta sanamuodoltaan vastaa voimassa olevan lakia, se tulee käytännössä sovellettavaksi uusiin asiaryhmiin ja merkitsee siten lautakunnan toimivallan laajentamista. Tämä johtuu siitä, ettei laissa ole vastaavia toimivallan rajoituksia kuin voimassa olevan lain 1 §:n 2 momentissa.

Lautakunnan toimivaltaan tulevat kohdan perusteella kuulumaan asumisoikeustalon omistajan ja asumisoikeuden haltijan väliset asumisoikeussopimusta koskevat asiat. Voimassa olevasta laista poiketen kohta kattaisi myös muiden kuin asuinkiinteistöjen hankintaan liittyvät elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliset erimielisyydet.

Pykälän 2 kohta vastaa asuntokauppojen osalta voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentin 3 kohtaa. Lautakunnan toimivaltaan kuuluvat, kuten nykyisinkin, asuntojen hankintaan liittyvät asiat kattavasti. Tehdyistä kaupoista aiheutuvien erimielisyyksien lisäksi kysymykseen tulevat myös myynti- tai ostoparjouksesta taikka käsirahasopimuksesta johtuvat riidat. Lisäksi lautakunnan toimivaltaan kuuluvat varausmaksu- ja vakiokorvaussopimukset. Asian voi saattaa vireille kuluttaja, asuntoyhteisö taikka asunnon myyjänä tai tarjoajana oleva yksityishenkilö.

Pykälän 3 kohdan nojalla lautakunnan toimivaltaan kuuluvat uutena ryhmänä asumisoikeuden luovutukseen liittyvät asiat silloinkin, kun kysymyksessä ei ole 1 kohdan piiriin kuuluva elinkeinonharjoittajan (asumisoikeustalon omistajan) ja kuluttajan (asumisoikeuden haltijan) välinen erimielisyys. Asumisoikeuden luovutukseen liittyvän asian

voi kohdan nojalla saattaa lautakunnan käsitelyyn paitsi kuluttajan asemassa oleva asumisoikeuden ostaja myös oikeuden myyjä, jos hän on yksityishenkilö. Eräät asumisoikeutta koskevat asiat on kuitenkin 3 §:n 3 kohdassa rajattu lautakunnan toimivallan ulkopuolelle.

Pykälän 4 kohdan nojalla lautakunnan toimivaltaan kuuluvat uutena asiaryhmänä asuinhuoneiston vuokrasuhdetta koskevat asiat 3 §:n 4 kohdassa säädetyn poikkeuksen. Myös vuokrasuhdetta koskevan erimielisyyden voi lautakuntaan tuoda muukin kuin kuluttaja, nimittäin sellainen vuokranantaja, joka on yksityishenkilö.

Pykälän 5 kohta vastaa voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Kohdassa säädetään lautakunnan toimivallasta asuntokauppalain 2 luvun 17, 18 b ja 19 §:ssä sekä 4 luvun 3 ja 3 a §:ssä tarkoitetun vakuuden käyttöön ottamista samoin kuin 2 luvun 17 §:ssä ja 4 luvun 3 §:ssä tarkoitetun vakuuden vapauttamista koskevissa asioissa.

Pykälän 6 kohta vastaa voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentin 5 kohtaa. Sen mukaan lautakunta voi antaa ratkaisusuosituksia asuntokauppalain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettua takautumisoikeutta koskeviin riita-asioihin. Pykälä koskee myyjän oikeutta saada vahingonkorvausta asuntoyhteisöltä tai sen edustajalta silloin, kun myyjä on joutunut virhevastuuseen sellaisen tiedon perusteella, joka on sisältänyt myyjän ostajalle esittämään isännöitsijäntodistukseen tai josta muuten on peräisin kyseisen yhteisön edustajalta.

Pykälän 7 kohta vastaa voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Säännös koskee lautakunnan toimivaltaa asioissa, jotka koskevat yksityistakaajien tai yksityisten pantinantajien sitoumuksia luotonantajille.

Pykälän 8 kohta vastaa voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentin 6 kohtaa. Säännös koskee lautakunnan toimivaltaa eräissä viivästyskoron sovittelua koskevissa asioissa.

3 §. Toimivallan rajoitukset. Pykälässä säädetään lautakunnan toimivallan rajoituksesta asioissa, jotka 2 §:n nojalla kuuluvat muutoin lautakunnan toimivaltaan.

Lautakunnan toimivallan ulkopuolelle on pykälän 1 kohdassa rajattu asiat, jotka koskevat lakisääteisiä vakuuksia, työntekijäin ryhmähenkivakuutuksia ja niitä vastaavia

kunnallisen eläkelaitoksen myöntämiä etuuksia. Rajausta on sama kuin kuluttajansuojalain yleisessä soveltamisalassa. Käytännössä rajauksella on merkitystä lähinnä liikennevakuutuksesta ja potilasvakuutuksesta maksettavia korvauksia koskevissa erimielisyyksissä, koska ne voivat olla luonteeltaan kuluttajariita-asioita. Liikennevahinkoasiassa kuluttaja voi kuitenkin pyytää lausunnon liikennevahinkolautakunnalta ja potilasvahinkoasiassa ratkaisusuosituksen potilasvahinkolautakunnalta, eikä näitä asioita ole siksi tarpeen käsitellä kuluttajariitalautakunnassa.

Pykälän 2 kohta vastaa voimassa olevan lain 1 §:n 2 momentin 3 kohtaa. Lautakunnan toimivaltaan eivät edelleenkaan kuuluisi arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitettujen arvopapereiden vaihdantaan liittyvät erimielisyydet.

Pykälän 3 kohdan mukaan lautakunnan toimivaltaan eivät kuulu sellaiset asumisoikeuteen liittyvät asiat, joita koskevaan kunnan viranomaisen päätökseen voidaan hakea oikaisua tai muutosta siten kuin asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990) säädetään. Käytännössä rajoitus koskee asumisoikeuden luovutuksia taloista, joiden rakentamiseen valtio on myöntänyt aravalainaa tai korkotukilainaa. Asumisoikeus ei näissä tapauksissa ole vapaasti luovutettavissa, vaan asumisoikeuden saajan on oltava kunnan hyväksymä henkilö. Kunnan tekemään asukavalintapäätökseen voidaan hakea oikaisua ja oikaisuvaatimuksesta annetusta päätöksestä voidaan puolestaan valittaa hallintolainkäytönlain (586/1996) mukaisesti. Ei ole tarkoituksenmukaista, että tällaisia hallintoasioita voitaisiin viedä kuluttajariitalautakunnan käsittelyyn.

Pykälän 4 kohdan mukaan lautakunnan toimivaltaan eivät kuulu sellaiset asuinhuoneiston vuokraukseen liittyvät asiat, jotka koskevat huoneiston luovutusta väliaikaisesti toisen käytettäväksi, vuokraoikeuden siirtoa perheenjäsenelle, vuokrasuhteen jatkumista vuokralaisen kuoltua, irtisanomisen julistamista tehottomaksi, muuttopäivän siirtämistä tai jälleenvuokralaisen oikeutta jatkaa vuokrasuhdetta. Rajoituksen syytä selvitetään yleisperustelujen 3.2. jaksossa.

4 §. Asian käsittely ryhmävalituksena. Pykälän 1 momentin mukaan lautakunta voi kä-

sitellä asian ryhmävalituksena, jos useilla kuluttajilla taikka useilla yksityistakaajilla tai yksityisillä pantinantajilla on tai voidaan olettaa olevan oikeus esittää samaa elinkeinonharjoittajaa kohtaan sellaisia vaatimuksia, jotka voidaan ratkaista yhdellä päätöksellä. Asian käsittelemisestä ryhmävalituksena päättäisi viime kädessä kuluttajariitalautakunta.

Ryhmän määrittelystä säädetään 12 §:ssä. Ryhmävalituksen käsittely kuluttajariitalautakunnassa ei edellytä, että jokaisen ryhmään kuuluvan kuluttajan vaatimukset ja perusteet yksilöitäisiin kuten tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa, vaan valitus voidaan laatia kaavamaisesti ryhmän jäseniä yhdistävien seikkojen osalta ja soveltaa tavanomaisia valituksen rakenteita asiaa palvelevalla tavalla. Liioin ei edellytetä, että mahdollisia yksilöllisiä vaatimuksia ryhdyttäisiin erikseen selvittämään. Asian käsittely ryhmävalituksena voi perustua oletukseen siitä, että kaikki tietyn elinkeinonharjoittajan sopijapuolet, jotka esimerkiksi ovat kärsineet samasta sopimusrikkomuksesta, haluavat vedota lakisääteisiin oikeuksiinsa.

Yhdellä lautakunnan päätöksellä voidaan ratkaista muun muassa sellaiset, samaan elinkeinonharjoittajaan kohdistettavissa olevat vaatimukset, joita yhdistää sama tai samankaltainen erimielisyyden syy tai asiallinen peruste. Perusteena voi esimerkiksi olla tietyn sarjavalmistuksen tuotteen suunnittelutai valmistusvirhe, joka ilmenee useissa kuluttajille jo myydyissä tuotekappaleissa. Ryhmävalituksena voitaisiin käsitellä myös vakiosopimusehtojen tulkintaa tai kohtuullisuutta koskevia erimielisyyksiä. Yhdellä päätöksellä voidaan ratkaista sellaisiakin asioita, joissa kuluttajilla on tai voidaan olettaa olevan keskenään erilaisia oikeuksia hyvitykseen. Jos esimerkiksi valmistuksen hintaan sisällyntä retkeä ei ole järjestetty ja osa matkustajista järjestää sen matkakohteessa omatoimisesti ja omalla kustannuksellaan, lautakunta voisi päätöksessään suosittaa tällaisille matkustajille koituneiden lisäkustannusten korvaamista ja retkeä vaille jääneille vastaavasti hinnanalennusta. Kuluttajariitalautakunta voisi myös suositella suoritusta kaavamaisesti tai vain vahvistaa oikeuden perusteen.

Asioiden välinen yhteys voisi lisäksi olla oikeudellista samankaltaisuutta. Tästä voisi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun elinkeinonharjoittaja rikkoo samankaltaista sopimusehtoa erilaisissa sopimussuhteissa.

Asia voidaan käsitellä ryhmävalituksena vain, jos kuluttajien tai muiden momentissa tarkoitettujen yksityishenkilöiden vastapuoli on elinkeinonharjoittaja. Ryhmävalituksena ei sitä vastoin voitaisi käsitellä asioita, joissa vaatimukset kohdistuvat yksityishenkilöön, vaikka asia muuten kuuluisi lautakunnan toimivaltaan.

Pykälän 2 momentin mukaan ryhmävalitusasian vireillepano-oikeus on kuluttajiasiamiehellä. Kuluttajiasiamiehellä on myös yksinomainen oikeus käyttää asiassa puhevaltaa asianosaisena. Näiden ehdotusten syitä selvitetään yleisperustelujen 3.3. jaksossa.

Kuluttajiasiamiehen toimivallasta ryhmävalitusasioissa säädetään tarkemmin jäljempänä 2. lakiehdotuksen 9 a §:ssä.

5 §. Muut tehtävät. Lautakunta voi pykälän 1 momentin mukaan antaa tuomioistuimelle lausuntoja niiden käsitellessä lautakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita. Voimassa olevassa laissa vastaava säännös on kirjoitettu ehdottomammin niin, että lautakunnan tehtävänä on antaa lausuntoja tuomioistuimille. Käytännössä lautakunta on lausunut lähinnä sellaisista seikoista, joista sille on syntynyt ratkaisukäytäntöä. Monet lautakunnalle esitetyt lausuntopyynnöt ovat lisäksi sellaisia, ettei erimielisyyteen voida ottaa kantaa ilman todistajien kuulemista tuomioistuimessa. Näistä syistä on tarkoituksenmukaista ja vaikiintuneen käytännön mukaista jättää lautakunnan harkintaan, antaako se lausunnon vai ei.

Kuten nykyisinkin, lautakunta voi antaa lausunnon tuomioistuimen tai asianosaisen pyynnöstä taikka omasta aloitteestaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään lautakunnan henkilöstön neuvontavelvollisuudesta. Momentti poikkeaa sanamuodoltaan neuvontaa koskevasta hallintolain 8 §:stä, ja sen tarkoituksena on selvittää, että neuvontavelvollisuus kuluttajariita-asioden vireille saattamiseen ja lautakunnan menettelytapoihin. Henkilöstön ei sen sijaan tarvitse ryhtyä selvittämään asianosaisille kuluttajasopimusten osa-

puolten oikeuksia tai velvollisuuksia, kuluttajansuojalainsäädännön muuta sisältöä tai lautakunnan ratkaisukäytäntöä. Näiltä osin asianosaiset saavat tarvittaessa tietoja ja neuvota kunnallisilta kuluttajaneuvojilta.

Momentin mukaan lautakunnan henkilöstön on annettava kunnallisille kuluttajaneuvojille oikeudellista neuvontaa ja muuta opastusta lautakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Säännös vastaa asiallisesti kuluttajavalituslautakunnasta annetun asetuksen, jäljempänä voimassa oleva asetus, 4 §:ää. Kuluttajaneuvojien neuvonta ja opastus on perusteltua säilyttää lautakunnalla, koska kuluttajaneuvojien toiminta olisi käytännössä yhtenevä lautakunnan tehtävälueen kanssa. Kuluttajaneuvojat tarvitsevat monipuolista ja riittävää opastusta lainsäädännöstä, oikeuskäytännöstä ja lautakunnan ratkaisukäytännöstä.

2 luku Lautakunnan kokoonpano

6 §. Jäsenet. Pykälän 1 momentin mukaan lautakunnalla on, kuten nykyisinkin, päätoiminen puheenjohtaja. Toimivallan laajenemisen vuoksi lautakuntaan ehdotetaan lisättäväksi uusi päätoimisen varapuheenjohtajan virka. Lisäksi lautakunnassa on momentin mukaan oltava vähintään kymmenen sivutoimista lakimiesjäsentä ja sivutoimisia asiantuntijajäseniä. Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty erikseen lakimiesjäsenistä. On kuitenkin tärkeää, että lautakunnassa on myös riittävä oikeudellinen asiantuntemus. Tämän varmistamiseksi on katsottu asianmukaiseksi säätää lakimiesjäsenten vähimmäismäärä laissa.

Sivutoimisten asiantuntijajäsenten lukumäärästä ei momentissa säädetä. Jäseniä voidaan määrätä tarpeen mukaan ottaen huomioon lautakunnassa käsiteltävät asiaryhmät ja niiden edellyttämä erityisasiantuntemuksen tarve sekä käsittelyyn saatettavien asioiden määrä.

Pykälän 2 momentin mukaan lautakuntaa johtaa ja sen tuloksellisuudesta vastaa puheenjohtaja. Tarkemmin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tehtävistä ja työnjaosta säädetään oikeusministeriön asetuksessa ja määrätään lautakunnan työjärjestyksessä.

7 §. Jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus.

Pykälän 1 momentin mukaan lautakunnan puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan ensinnäkin yleinen kelpoisuus tuomarin virkaan. Tuomareiden kelpoisuusvaatimuksista säädetään tuomareiden nimitysmisestä annetussa laissa (205/2000). Lain 11 §:n mukaan tuomarinvirkaan voidaan nimittää oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka on aikaisemmalla toiminnallaan tuomioistuimessa tai muussa tehtävässä osoittanut, että hänellä on viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämä perehtyneisyys viran tehtävänalaa sekä tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet.

Lisäksi puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan hyvä perehtyneisyys lautakunnan ratkaisutoiminnassa keskeisiin oikeudenaloihin. Näitä oikeudenaloja ovat erityisesti sopimusoikeus, kauppaoikeus ja kuluttajansuojaoikeus. Hyvä perehtyneisyys voidaan saavuttaa esimerkiksi toiminnalla lautakunnassa, muussa kuluttajaviranomaisessa tai tuomioistuimessa taikka oikeusteollisella tutkimustyöllä.

Puheenjohtajalta edellytetään lisäksi johtamistaitoa. Johtamistaito voidaan hankkia joko kokemuksen tai koulutautumisen kautta.

Pykälän 2 momentissa säädetään lakimiesjäsenten ja asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimuksista. Lakimiesjäseniltä vaaditaan oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto eli oikeustieteen kandidaatin tai oikeustieteen maisterin tutkinto. Asiantuntijajäseniltä vaaditaan perehtyneisyyttä kuluttajansuojaan tai elinkeinoelämään taikka kulutushyödykkeiden ominaisuuksiin.

Pykälässä ei ole voimassa olevaa lakia vastaavaa vaatimusta, jonka mukaan erilaisten yhteiskunnallisten näkemysten on oltava tasapuolisesti edustettuina lautakunnassa. Sen sijaan korostetaan jäsenten asiantuntemusta lautakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Tarkoituksena on saada lautakuntaan riittävä oikeudellisten kysymysten, kuluttajansuojan ja elinkeinoelämän tuntemus sekä kulutushyödykkeiden monipuolinen asiantuntemus.

Pykälän 3 momentissa säädetty esittelijöiden kelpoisuusvaatimukset vastaavat voimassa olevaa sääntelyä.

8 §. Jäsenten nimityminen tai määräämi-

nen. Pykälän 1 momentin mukaan lautakunnan puheenjohtajan nimittää valtioneuvosto, kuten nykyisinkin. Valtioneuvosto nimittäisi myös esityksessä ehdotetun uuden varapuheenjohtajan. Tämä on asianmukaista, koska varapuheenjohtaja muun muassa toimii puheenjohtajan sijaisena.

Pykälän 2 momentin mukaan lautakunnan jäsenet ja kullekin jäsenelle varajäsenen määrää oikeusministeriö viideksi vuodeksi kerrallaan. Säätely poikkeaa voimassa olevasta laista, jonka mukaan jäsenet ja varajäsenet määrää valtioneuvosto eduskunnan vaalikautta vastaavaksi ajaksi. Jäsenten määrääjätahoa koskeva muutos johtuu erityisesti käytännön syistä. Lautakunnassa on jo nykyisin 130 jäsentä ja varajäsentä ja jäsenmäärä kasvaa entisestään toimivallan laajentumisen takia. Näin suuressa jäsenistössä tapahtuu toimikauden aikana väistämättä lukuisia muutoksia. Tästä syystä ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, että jäsenet ja varajäsenet määrättäisiin valtioneuvoston yleisistunnonsa.

Voimassa olevan lain mukainen eduskunnan vaalikautta vastaava toimikausi liittyy vaatimukseen erilaisten yhteiskunnallisten näkemysten tasapuolisesta edustuksesta. Kun tästä vaatimuksesta luovutaan, ei ole tarvetta sitoa lautakunnan toimikautta eduskunnan vaalikauteen.

Jäsenten toimikausi jatkuu, kuten nykyisinkin, kunnes uudet jäsenet on määrätty. Jos lautakuntaan tarvitaan kesken toimikauden yksi tai useampi lisäjäsen, tämä määrätään jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

9 §. Virkavastuu ja esteellisyys. Pykälän 1 momentin mukaan lautakunnan jäsenet ja sivutoimiset esittelijät toimivat virkavastuulla. Koska sivutoimiset jäsenet ja sivutoimiset esittelijät eivät ole lautakunnan virkamiehiä, on tarpeen säätää heidän virkavastuustaan erikseen.

Pykälän 2 momentin mukaan jäsenen ja esittelijän esteellisyyteen sovelletaan pääosin tuomarin esteellisyyttä koskevia säännöksiä. Tuomarin esteellisyydestä säädetään oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa. Puheenjohtajan ja jäsenen esteellisyydestä on vastaava säännös voimassa olevan asetuksen 8 §:ssä. Momentissa samat esteellisyyssäännökset ulotetaan koskemaan myös esittelijää. Tämä on

katsottu asianmukaiseksi, koska lautakunnan päätökset kuluttajariita-asioissa tehdään esittelystä esittelijän valmisteleman ratkaisuehdotuksen pohjalta ja koska esittelijä saa ehdotetun 16 §:n nojalla myös itsenäistä ratkaisovaltaa.

Oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 7 §:n 2 momentin säännöstä ei kuitenkaan sovelleta lautakunnan jäsenen tai esittelijään. Lainkohdan mukaan tuomari on esteellinen käsittelemään samaa asiaa tai sen osaa uudelleen samassa tuomioistuimessa, jos on perusteltua aihetta epäillä hänellä olevan asiaan ennakoasenne hänen asiassa aikaisemmin tekemänsä ratkaisun tai muun erityisen syyn vuoksi. Poikkeussäännös tarvitaan, jotta mahdolliset virheelliset päätökset voitaisiin korjata 21 §:n mukaisesti kyseisen päätöksen tehneessä täysistunto- tai jaostokokoupanossa ilman tarvetta erityisesti selvittää jäsenen tai esittelijän mahdollista ennakoasennetta asiaan.

Lautakunnan toimintaan ei sovelleta riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (663/2005) 15 §:n 2 mukaista esteellisyyttä. Sen mukaan sovittelijana toiminut tuomari ei saa käsitellä tuomarina oikeudenkäynnissä asiaa, jossa hän on toiminut sovittelijana. Kuluttajariitalautakunnassa esittelijän on asian valmistelussa pyrittävä sovintoon ja tehtävä tarvittaessa sovintoesitys. Tällöin ei kuitenkaan ole kysymys riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain mukaisesta sovittelusta. Tästä syystä sitä, onko sovittelusta aiheutunut esteellisyyttä, on arvioitava oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa säädetyin yleisin perustein.

Tuomarin esteellisyyssäännökset koskevat momentin mukaan kuluttajariita-asioita ratkaisevia ja esitteleviä henkilöitä. Lautakunnan muihin, esimerkiksi asioita valmisteleviin virkamiehiin sovelletaan virkamiesten esteellisyyttä koskevia hallintolain säännöksiä.

10 §. Jaostot. Pykälän mukaan kuluttajariitalautakunta toimii jakautuneena asiaryhmittäin jaostoihin siten kuin oikeusministeriö tarkemmin määrää. Oikeusministeriö määrää myös jäsenet jaostoihin. Nykyisin jaostojen jäsenet ja käsiteltävien asioiden jakoperusteet määrää valtioneuvosto. Edellä 8 §:n peruste-

luissa esitetyistä syistä, siirretään päätösvalta myös näiltä osin oikeusministeriölle.

Jaostoon kuuluu, kuten nykyisinkin, viisi jäsentä, joista yksi määrätään jaoston puheenjohtajaksi. Jäseniä määrättäessä on otettava huomioon jaostossa käsiteltävien asioiden edellyttämä oikeudellinen ja muu asiantuntemus.

11 §. Täysistunto. Pykälässä säädetään lautakunnan täysistunnosta ja sen kokoonpanosta. Voimassa olevan lain mukaan lautakunnalla on kaksi täysistuntoa: yleisen osaston täysistunto ja asuntokauppaosaston täysistunto. Pykälässä ei säädetä osastokohtaisista täysistunnoista, koska laissa ei enää säädetä osastojaostakaan. Sen sijaan oikeusministeriö voisi määrätä täysistunnolle asiaryhmittäin useampia ratkaisukokoonpanoja. Muutoksien pyrittäisiin nykyistä joustavampaan ja tarvittaessa helpommin muutettavissa olevaan asiaan käsittelyorganisaatioon.

3 luku **Kuluttajariita-asian käsittely ja ratkaiseminen**

12 §. Asian vireilletulo ja valmistelu. Pykälän 1 momentin mukaan asia tulee lautakunnassa vireille kirjallisella tai sähköisellä hakemuksella. Sähköinen hakemus mainitaan momentissa selvyyden vuoksi erikseen, ja siihen sovelletaan, mitä sähköisestä asioinnista viiranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään.

Ryhmävalitusasiassa kuluttaja-asiamiehen on määriteltävä se kuluttajaryhmä, jonka puolesta valitus tehdään. Määritelmän tulisi olla niin täsmällinen, että ne kuluttajat, joiden oikeusasemaan asiasta annettava lautakunnan ratkaisu vaikuttaa, voivat kukin omalta osaltaan tarvittaessa vedota ratkaisuun. Tiedossa olevat ryhmän jäsenet voidaan mainita.

Ryhmä voidaan määritellä esimerkiksi niin, että se kattaa hakemuksessa virheelliseksi väitetyn kulutushyödykkeen ostajat. Jos hakemus koskee kohtuuttomaksi epäiltyä vakiosopimusehtoa, kuluttajaryhmän muodostaisivat ne kuluttajat, jotka ovat tehneet kyseisen ehdon sisältävän sopimuksen vastapuolena olevan elinkeinonharjoittajan kanssa. Ryhmä voi koostua myös hakemuksessa yksilöidyn valmistatun matkustajista tai ylei-

sötilaisuuden osanottajista.

Pykälän 2 momentin mukaan hakijan vastapuolta on pyydetävä vastaamaan hakemukseen. Vastausta ei kuitenkaan tarvitse pyytää, jos hakemus havaitaan ilmeisen perusteettomaksi. Sääntely vastaa voimassa olevaa lakia. Kuulemisperiaate on puolueetoman ratkaisutoiminnan perussääntö. Se edellyttää myös, että erimielisyyden osapuoli saa tietoonsa toisen osapuolen lautakunnalle lähettämän, asian ratkaisuun mahdollisesti vaikuttavan aineiston.

Vastauksen ei tarvitse momentin mukaan olla kirjallinen. Vastauksen antamisesta suullisesti on voimassa, mitä hallintolain 37 ja 42 §:ssä säädetään. Sama koskee asianosaisten mahdollisuutta antaa lisäselvityksiä suullisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan lautakunta voi ratkaista asian, vaikka hakijan vastapuoli ei ole antanut 2 momentissa tarkoitettua vastausta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Käytännössä lautakunta on kuitenkin ratkaissut asioita vastauksen antamatta jättämisestä huolimatta, jos vastapuoli on todisteellisesti saanut tiedon hakemukselta. Lautakunta on tällöin noudattanut soveltuvin osin yksipuolista tuomiota koskevia oikeudenkäymiskaaren säännöksiä. Pykälään ei kuitenkaan ole otettu viittausta yksipuoliseen tuomioon ja oikeudenkäymiskaareen. On pidetty tarkoituksenmukaisena, että lautakunnalla on laajempi harkintavaltia kuin tuomioistuimella, kun asia ratkaistaan toisen osapuolen yksin antamien tietojen perusteella.

Pykälän 4 momentin mukaan asian valmistelussa on pyrittävä sovintoon ja tehtävä tarvittaessa osapuolille sitä edistävää ehdotus. Säännös vastaa osittain voimassa olevan lain 7 §:n 1 momenttia ja osittain asetuksen 5 §:n 3 momenttia. Momentin mukaan voidaan asian valmistelussa tehdä hakijalle myös ehdotus luopua asian käsittelystä. Luopumisehdotus voidaan tehdä, jos sovellettavan lainsäädännön, oikeuskäytännön tai lautakunnan ratkaisukäytännön perusteella on ilmeistä, että asian ratkaisu olisi hakijalle vastainen. Säännös on uusi, mutta vastaavia ehdotuksia on lautakunnassa nykyisinkin katsottu voitavan tehdä rinnastamalla ne sovintoehdotuksiin. Selvyyden vuoksi momenttiin on otettu nimenomaiset säännökset luopumisehdotuk-

sesta ja sen edellytyksistä.

13 §. Asian selvittäminen. Pykälän 1 momentin mukaan lautakunta voi kuulla asiantuntijoita, hankkia lausuntoja ja selvityksiä sekä toimittaa tarkastuksia ja katselmuksia. Säännös vastaa voimassa olevan lain 8 §:ää. Lautakunta vastaa itse momentissa tarkoitusta asian selvittämisestä aiheutuvista kustannuksista.

Pykälän 2 momentissa säädetään lautakunnan käyttämän asiantuntijan esteellisyydestä suhteessa käsiteltävään asiaan ja asianosaiseen. Säännös vastaa asiantuntijan esteellisyyttä koskevaa oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 47 §:ää.

Pykälän 3 momentti koskee lautakunnan toimittamia katselmuksia. Lautakunnan tarve toimittaa katselmuksia liittyy useimmiten asunnon kauppaa taikka asunnon rakentamista tai korjaamista koskeviin erimielisyyksiin. Katselmus kohdistuu silloin asianosaisten asuntoon tai muihin kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin. Tämän takia lautakunnan katselmuksot eivät voi olla hallintolain 38 §:n 1 momentin mukaisesti julkisia, ja niistä on säädettävä myös hallintolain 38 §:n 3 momentista poikkeavasti.

Momentin mukaan lautakunnan toimittama katselmus ei ole julkinen. Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa katselmuksen saa toimittaa vain sen henkilön luvalla, jonka kotirauhan piiriin tila kuuluu. Muuten lautakunnan toimittamaan katselmukseen sovelletaan, mitä hallintolain 38 §:ssä säädetään.

14 §. Asian jättäminen ratkaisematta tai käsittelemättä. Pykälän 1 momentin mukaan lautakunta ei saa antaa päätöstä asiassa, jonka tiedetään olevan vireillä tai ratkaistu tuomioistuimessa. Samansisältöinen säännös on voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentissa. Lautakunnan toimivalta säilyy siten tuomioistuimen toimivaltaan nähden toissijaisena.

Säännöksellä ei ole vaikutusta ryhmävalituksen käsittelyyn. Jos asia viedään yksittäisen kuluttajan osalta tuomioistuimeen, kysymys ei ole samasta asiasta, koska asianosaiset eivät ole samat. Ryhmävalituksessa asianosaisina ovat elinkeinonharjoittaja ja kuluttaja-asiamies, yksittäisessä asiassa sen sijaan elinkeinonharjoittaja ja kuluttaja. Tästä syystä ryhmävalituksen käsittely lautakunnassa voi jatkua, vaikka samaa oikeuskysy-

mystä koskeva asia olisi vireillä tai ratkaistu tuomioistuimessa. Lautakunta voi tarvittaessa antaa tuomioistuimelle lain 5 §:ssä tarkoitettua lausunnon.

Pykälän 2 momentissa säädetään lautakunnan mahdollisuudesta jättää eräitä asioita käsittelemättä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavia säännöksiä, vaan lautakunnalla on ratkaisupakko. Sen on annettava kirjallinen päätös jokaisessa asiassa, joka on kirjallisesti saatettu lautakunnan käsiteltäväksi. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista käyttää lautakunnan voimavaroja sellaisten asioiden valmisteluun ja ratkaisemiseen, jotka merkitsevät päällekkäistä työtä muiden vastaavia asioita käsittelevien toimielinten kanssa tai joiden ratkaiseminen on asianosaisille hyödytöntä taikka joiden lautakuntakäsittely ei muusta syystä ole tarkoituksenmukaista.

Momentin 1 kohdan mukaan lautakunta voi jättää asian käsittelemättä, jos asian ratkaiseminen edellyttää suullisten todistuskeinojen käyttämistä. Suullisilla todistuskeinoilla tarkoitetaan todistajan kuulemista valan tai vakuutuksen nojalla ja asianosaisten kuulemista totuusvakuutuksen nojalla. Lautakuntakäsittely on kirjallista, eivätkä osapuolet ole istunnoissa läsnä. Lautakunta ei voi itse käyttää suullisia todistuskeinoja, joten todistajien ja asianosaisten kuulemiseen tarvittaisiin virka-apua tuomioistuimelta. Tällainen menettely soveltuu kuitenkin huonosti lautakunnan joustaviksi ja vapaamuotoisiksi tarkoitettuihin toimintatapoihin. Suullista todistelua edellyttävät asiat on siksi syytä käsitellä tuomioistuimessa.

Samaan asiaan voi sisältyä riitakysymyksiä, jotka voidaan selvittää ja ratkaista kirjallisen aineiston perusteella ja myös kysymyksiä, jotka edellyttäisivät suullista todistelua. Lautakunta voi näissä tapauksissa antaa ratkaisusuosituksen selvitetystä seikoista ja jättää ratkaisematta ne kysymykset, joita ei voida luotettavasti selvittää lautakunnan käytettävissä olevin keinoin.

Momentin 2 kohdan mukaan lautakunta voi jättää asian käsittelemättä, jos sama asia on vireillä tai ratkaistu muussa tuomioistuimen ulkopuolisessa riidanratkaisuelimessä. Säännöksen tarkoituksena on välttää päällekkäistä työtä muiden vastaavia asioita käsittelevien toimielinten kanssa. Kohdassa tarkoitettu

elimiiä ovat muun muassa lakisääteinen eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta sekä sopimusperusteiset toimielimet, arvopaperilautakunta ja vakuutuslautakunta. Liikennevahinkolautakunnan ja potilasvahinkolautakunnan toimivaltaan kuuluvat lakisääteisiä vakuutuksia koskevat asiat on 3 §:n 1 kohdassa rajattu kuluttajariitalautakunnan toimivallan ulkopuolelle.

Momentin 3 kohdan mukaan asia voidaan jättää käsittelemättä, jos sama asia on lautakunnassa vireillä tai ratkaistu ryhmävalituksena. Ryhmävalituksella pyritään paitsi oikeusturvan parantamiseen myös lautakunnan toiminnan tehostamiseen. Tehostamisedut menetettäisiin, jos lautakunnan olisi ryhmävalituksesta huolimatta käsiteltävä ja ratkaistava erikseen samaa asiaa koskevat yksilölliset valitukset. Jos asia jätetään ryhmävalituksen vireilletulon takia käsittelemättä, tätä koskevan päätöksen perusteluissa olisi asianmukaista mainita myös sen Kuluttajaviraston virkamiehen nimi ja yhteystiedot, joka virastossa hoitaa kyseistä ryhmävalitusasiaa. Yksilöllisen valituksen tehnyt asianosainen voisi tällöin paremmin seurata ryhmävalituksen etenemistä. Jos asia on jo ryhmävalituksena ratkaistu, käsittelemättä jättämistä koskevaan päätökseen olisi syytä liittää ryhmävalituksen johdosta tehty lautakunnan päätös, koska asianosainen ei ilmeisesti aiemmin ole saanut tietoa tästä päätöksestä.

Momentin 4 kohdan mukaan hakijan vastapuolen konkurssi on peruste jättää asia käsittelemättä lautakunnassa. On tarkoituksenmukaista, että konkurssisaatavia ja niiden mahdollisia riitautuksia koskevat asiat käsitellään konkurssilaisissa (120/2004) säädettyssä menettelyssä.

Momentin 5 kohdan mukaan asia voidaan jättää käsittelemättä, jos sen käsittely lautakuntamenettelyssä ei ole tarkoituksenmukaista asian poikkeuksellisen monimutkaisuuden ja vaikean selvittävyyden takia. Tarkoituksena ei ole, että asia voitaisiin jättää käsittelemättä pelkästään siksi, että siihen sisältyy oikeudellisesti vaativia ja vaikeasti ratkaistavia kysymyksiä. Keskeistä on se, että asia on laajuudeltaan ja muulta laadultaan sellainen, että sen selvittäminen ja suositusluonteinen ratkaiseminen lautakuntamenettelyssä on epä-tarkoituksenmukaista. Kohdan piiriin kuulu-

via asioita voivat esimerkiksi olla sellaiset rakennusurakkaa koskevat erimielisyydet, joihin sisältyy lukuisia asiantuntijaselvitystä edellyttäviä, taloudellisesti merkittäviä riitakysymyksiä. Tällaisen asian selvittämiseen voi kuluva kohtuuttomasti lautakunnan voimavaroja ja muutenkin on usein järkevämpää saattaa tällainen asia suoraan tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan päätöksen asian käsittelemättä jättämisestä tekee lautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tai esittelijän tehtävään määrätty lautakunnan virkamies sen mukaan kuin lautakunnan työjärjestyksessä määrätään.

15 §. Asian ratkaiseminen täysistunnossa ja jaoston istunnossa sekä istuntojen päätösvaltaisuus. Pykälän 1 momentin mukaan asiat ratkaistaan lautakunnan täysistunnossa ja istunnossa esittelystä kirjallisen aineiston perusteella. Menettely vastaa lautakunnassa noudatettua käytäntöä. Esittelijänä toimii tehtävään määrätty lautakunnan virkamies tai henkilö, jolle on annettu määräys toimia lautakunnan sivutoimisena esittelijänä. Esittelijämääräyksen ei tarvitse olla nimenomainen, vaan esittelytehtävät voivat sisältyä asianomaisen henkilön yleiseen toimenkuvaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään täysistunnon ratkaistavista asioista. Momentin mukaan täysistunnossa ratkaistaan ensinnäkin periaatteellisesti tärkeät asiat. Asia voi olla periaatteellisesti tärkeä, jos siihen esimerkiksi liittyy uusi oikeuskysymys tai jos se koskee suurta määrää kuluttajia. Periaatteellisesti tärkeitä voivat olla myös tuomioistuimelle annettavat lausunnot. Lisäksi asia voidaan käsitellä täysistunnossa ratkaisukäytännön yhdenmukaistamiseksi. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 5 §:n 2 momenttia ja asetuksen 9 §:ää. Nykyisestä poiketen täysistunto ei kuitenkaan käsittele muita hallintoasioita kuin työjärjestyksestä.

Täysistuntokäsittelystä päättää puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sen mukaan kuin työjärjestyksessä säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan lautakunnan täysistunto on päätösvaltainen, kun siihen osallistuu istunnon puheenjohtaja ja vähintään neljä muuta jäsentä. Säännös vastaa voimassa olevan lain 5 §:n 2 momenttia. Jaoston istunto on päätösvaltainen, kun istun-

toon osallistuu puheenjohtaja ja vähintään kaksi muuta jäsentä. Säännös eroaa voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentissa siinä, että päätösvaltaisessa kokoonpanossa on oltava puheenjohtaja.

16 §. Asian muu ratkaiseminen. Pykälän 1 momentin mukaan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jaoston puheenjohtaja voivat ratkaista yksin asian, jos lautakunnan ratkaisukäytäntö on samankaltaisissa asioissa vakiintunut tai sama riitakysymys on ratkaistu lautakunnan täysistunnon tai jaoston aiemmalla päätöksellä. Lisäksi edellytetään, että asian ratkaisija ja esittelijä ovat ratkaisusta samaa mieltä. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 5 §:n mukaista yksinkertaista käsittelyä. Tiedut puheenjohtajan ratkaisovaltaan nykyisin kuuluvat asiat on kuitenkin 2 momentin mukaisesti siirretty esittelijän yksin ratkaistaviksi.

Esittelijän ratkaisovaltaa koskevat 2 momentin säännökset ovat uusia, ja niillä pyritään toiminnan tehostamiseen. Momentin 1 kohdan mukaan esittelijän tehtävään määrätty lautakunnan virkamies saa ratkaista yksin asian, joka on ilmeisen perusteeton. Ilmeisen perusteettomat hakemukset pyritään karsimaan käsittelystä 12 §:n 4 momentissa tarkoitetulla luopumisehdotuksella. Jos hakija ei kuitenkaan luovu vaatimuksestaan, vaan haluaa siihen lautakunnan päätöksen, päätös voitaisiin momentin mukaisesti tehdä nopeasti ja joustavasti esittelijän ratkaisulla.

Momentin 2 kohdan nojalla esittelijä saa ratkaista asian, joka on merkitykseltään vähäinen. Asiaa voidaan yleensä pitää merkitykseltään vähäisenä, jos erimielisyyden taloudellinen arvo on vähäinen eikä asiaan liity oikeudellisia erityiskysymyksiä. Taloudellisen merkityksen vähäisyys on kuitenkin arvioitava paitsi yksittäisen hakijan myös kuluttajakollektiivin näkökulmasta. Jos asia esimerkiksi koskee laajan kuluttajaryhmän oikeusasemaa, sen kokonaismerkitystä ei voida pitää vähäisenä, vaikka yksittäisen kuluttajan taloudellinen intressi asiassa olisikin pieni.

Momentin 3 kohdan nojalla esittelijä saa ratkaista asian, joka on tosiseikoiltaan selvä ja oikeudellisesti yksinkertainen. Tällaisia ovat esimerkiksi asiat, joissa sopimusrikkomus on riidaton ja sen seuraamus voidaan perustaa suoraan lain säännökseen.

17 §. Äänestys. Pykälän säännökset äänestysmenettelystä täysistunnossa ja istunnossa vastaavat asiallisesti voimassa olevan asetuksen 11 §:ää. Koska lautakunnan menettelytapa-säännökset ovat muiltakin osin laissa, on katsottu perustelluksi siirtää myös äänestys-säännöt lain tasolle.

18 §. Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle. Pykälä koskee asian selvittämisestä valtiolle aiheutuvien kustannusten korvaamista silloin, kun itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut elinkeinonharjoittaja ei noudata lautakunnan suositusta ja sittemmin häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin. Pykälä on pääosin samansisältöinen kuin voimassa olevan lain 9 a §, mutta se koskee kaikkia lautakunnassa käsiteltäviä asioita. Voimassa oleva pykälä koskee vain asuntokauppaan liittyviä asioita. Pykälän 2 momenttia on lisäksi täsmennetty siten, että tuomioistuimen velvollisuus määrätä kustannusten korvaamisesta valtiolle koskee vain tapauksia, joissa tuomioistuin on saanut tiedon kyseisestä lautakunnan ratkaisusuosituksesta. Tuomioistuimella ei siis ole velvollisuutta ryhtyä oma-aloitteisesti selvittämään mahdollista aiempaa lautakuntakäsittelyä ja siinä annetun suosituksen sisältöä.

19 §. Asianosaisen kulut. Pykälän 1 momentin mukaan asian selvittäminen ja käsitteleminen lautakunnassa on osapuolille maksetonta. Omista kustannuksistaan, kuten mahdollisista asiamieskuluistaan, asianosaiset vastaavat itse. Momentti vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 9 §:n ja 9 b §:n 1 momentin säännöksiä, mutta on yksityiskohtaisempi.

Jos asianosainen on omalla kustannuksellaan hankkinut asian ratkaisemiseksi tarpeellisia asiantuntijalausuntoja tai muita selvityksiä, lautakunta voi kuitenkin momentin mukaan suosittaa niistä aiheutuvien kustannusten korvaamista selvityksen hankkineelle osapuolelle. Voimassa olevan lain 9 b §:n nojalla lautakunta on voinut suosittaa vastapuolen kulujen korvaamista vain asuntokauppa-asioissa. Momentin säännökset koskevat sen sijaan kaikkia lautakunnassa käsiteltäviä asioita.

Pykälän 2 momentin mukaan lautakunnan suosittamat 1 momentissa tarkoitetut koraukset on asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä

rinnastettava oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa tarkoitettuihin oikeudenkäyntikuluihin. Vastaava mutta vain asuntokauppa-asioihin sovellettava säännös on voimassa olevan lain 9 b §:n 2 momentissa.

20 §. Päätöksen luonne ja valituskielto. Pykälän säännökset lautakunnan ratkaisun suositusluonteesta ja mahdollisuudesta viedä lautakunnassa ratkaistu asia tuomioistuimeen vastaavat voimassa olevan lain 6 §:n 2 momenttia. Valituskieltoa koskeva säännös on uusi, ja se on lisätty lakiin selvyyden vuoksi. Lautakunnan käsittelemät kuluttajariita-asiat eivät ole hallintoasioita vaan yksityisoikeudellisia riita-asioita, jotka kuuluvat yleisen tuomioistuimen toimivaltaan. Hallinto-oikeudellinen muutoksenhaku ei siksi sovellu näihin asioihin. Muutoksenhakumahdollisuus ei ole tarpeellinenkaan, koska lautakunnan ratkaisut eivät ole täytäntöönpanokelpoisia eikä niillä ole tuomion oikeusvaikutuksia, vaan sama asia voidaan saattaa tavanomaiseen tapaan yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Valituskielto koskee kaikkia kuluttajariita-asioissa tehtyjä päätöksiä. Asiaratkaisun sisältävän päätöksen lisäksi muutosta ei saa hakea myöskään päätökseen, jolla asia on jätetty ratkaisematta tai käsittelemättä.

21 §. Päätöksessä olevan virheen korjaaminen. Pykälän säännökset päätöksessä olevan asiavirheen ja kirjoitusvirheen korjaamisesta rakentuvat samoille periaatteille kuin hallintolain 8 luvun säännökset, mutta lautakunnassa käsiteltävien asioiden ja lautakunnan päätösten luonteen vuoksi on tarpeen säätää korjaamisesta erikseen ja joiltakin osin hallintolaista poikkeavasti.

Pykälän 1 momentti koskee asiavirheen korjaamista. Momentin mukaan lautakunnassa ratkaistu asia voidaan käsitellä uudelleen, jos lautakunnan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe.

Lautakunnalla ei ole momentin mukaan velvollisuutta korjata asiavirhettä. Korjaamistarvetta harkittaessa voidaan ottaa huomioon virheen merkitys kummankin asianosaisen kannalta sekä se, onko virhe aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Kun päätöksessä havaitaan momentissa tarkoitettu virhe, päätöksen korjaamisesta päätetään kokoonpanoltaan vastaavassa täysistunnossa tai siinä jaostossa, jossa virheellinen päätös on tehty. Säännöksessä tarkoitetaan asiaryhmältään vastaavaa täysistuntoa tai jaostoa. Päätöksentekoon osallistuvien jäsenten ei sen sijaan tarvitse olla samoja kuin virheellistä päätöstä tehtäessä. Jos kysymyksessä on 16 §:n nojalla ratkaistu asia, päättää korjaamisesta lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sen mukaan kuin työjärjestyksessä määrätään.

Asiavirheen korjaaminen ei 2 momentin mukaan edellytä asianosaisten suostumusta. Lautakunnan päätökset koskevat kahden asianosaisen välistä riita-asiaa, jolloin päätöksen korjaaminen on aina toiselle asianosaiselle eduksi ja toiselle vahingoksi. Tästä syystä lautakuntamenettelyyn ei sovellu hallintolain 50 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää asianosaisen suostumusta. Asianosaisille on kuitenkin momentin mukaan ilmoitettava päätöksessä olevasta virheestä ja siitä, että asia aiotaan ratkaista uudelleen.

Pykälän 3 momentin mukaan lautakunnan on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe. Momentissa tarkoitettua virheen korjaaminen on siis lautakunnan velvollisuus eikä siinä ole harkinnanvaraa. Virhettä ei kuitenkaan tarvitse korjata, jos päätöksen antamisesta on kulunut yli kaksi vuotta. Vastaava aikaraja hallintolain 52 §:n 1 momentissa on viisi vuotta. Kahden vuoden korjaamisaika on kuitenkin katsottu riittäväksi suositusluonteisille lautakunnan päätöksille.

22 §. Päätöksen tiedoksianto. Pykälän mukaan kuluttajariitalautakunnan päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan, mitä hallintolaisissa säädetään, lukuun ottamatta yleistiedoksiantoja koskevia säännöksiä. Yleistiedoksianto on katsottu tarpeettoman raskaaksi menettelyksi, kun kysymyksessä on ratkaisusuositus.

23 §. Eräät määräajat ja ilmoitukset. Pykälä on samansisältöinen kuin voimassa olevan lain 9 d §. Pykälä koskee maakaarissa (540/1995) säädettyjen määräaikojen keskeytymistä lautakuntakäsittelyn ajaksi sekä eräitä ilmoituksia, joita lautakunnan on tehtävä

kirjaamisviranomaisille kiinteistön kauppaa koskevilla asioilla.

Rahavelan tai muun veloitteen vanhentumisen tai kanneajan keskeytymisestä lautakuntakäsittelyn ajaksi säädetään velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:ssä.

24 §. Hallintolain soveltaminen. Menettelyyn lautakunnassa sovelletaan pykälän mukaan hallintolakia sikäli kuin ehdotetussa laissa ei toisin säädetä.

4 luku **Erinäiset säännökset**

25 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälän 1 momentissa on asetuksenantovaltuus, jonka mukaan kuluttajariitalautakunnan organisaatiosta, henkilöstöstä, hallinnosta ja hallintoasian ratkaisemisesta säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Työskentelyn järjestämisestä lautakunnassa määrätään 2 momentin mukaan tarkemmin lautakunnan työjärjestyksessä. Kuten nykyisinkin, työjärjestyksen vahvistaa lautakunnan puheenjohtaja täysistuntoa kuultuaan.

26 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa säädetään lain voimaantulon ajankohdasta ja 2 momentissa kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain kumoamisesta.

Pykälän 3 momentissa on lautakunnan nimen muuttamisesta johtuva selventävä säännös, jonka mukaan muualla lainsäädännössä olevat maininnat kuluttajavalituslautakunnasta tarkoittavat tämän lain voimaan tultua kuluttajariitalautakuntaa.

Pykälän 4 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

27 §. Siirtymäsäännökset. Esityksessä ehdotetut lautakunnan menettelytapojen muutokset koskevat pääosin sellaisia asioiden valmisteluun, selvittämiseen ja lautakunnan sisäisen päätöksenteon organisointiin liittyviä seikkoja, joilla pyritään tehokkaampaan ja nopeampaan käsittelyyn. Ne eivät vaikuta asianosaisten oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Poikkeuksena on 14 §:n 2 momentti, jonka mukaisesti lautakunta voi jättää käsittelemättä eräitä asioita, jotka voimassa olevan lain nojalla on käsiteltävä. Näistä syistä säädetään pykälän 1 momentissa, että lain voimaan tul-

lessa kuluttajavalituslautakunnassa vireillä oleva asia käsitellään tämän lain mukaan lukuun ottamatta 14 §:n 2 momentin säännöksiä asian jättämisestä käsittelemättä. Lautakunnassa lain voimaan tullessa vireillä olevan asian käsittelyä ei siis saa lopettaa nojautumalla 14 §:n 2 momentin mukaisiin perusteisiin.

Pykälän 2 momentissa on kuluttajavalituslautakunnan jäseniä koskevat siirtymäsäännökset. Nykyisen kuluttajavalituslautakunnan sivutoimiset jäsenet ja varajäsenet jatkavat momentin mukaan toimikautensa loppuun kuluttajariitalautakunnan sivutoimisina jäseninä ja varajäseninä. Kuluttajavalituslautakunnan jaostojen puheenjohtajiksi määrätty jäsenet jatkavat toimikautensa loppuun kuluttajariitalautakunnan jaostojen puheenjohtajina. Kuluttajavalituslautakunnan varapuheenjohtajiksi määrättyjen jäsenten tehtävät varapuheenjohtajina lakkaavat ehdotetun lain voimaan tullessa, koska kuluttajariitalautakunnassa tulee olemaan päätoiminen varapuheenjohtaja.

Pykälän 3 momentissa todetaan selvyuden vuoksi, että kuluttajavalituslautakunnan puheenjohtaja ja muu päätoiminen henkilöstö jatkaa nykyisissä viroissaan ja tehtävissään kuluttajariitalautakunnassa.

1.2. Laki Kuluttajavirastosta

2 §. Hallinnollinen asema. Pykälän 1 momentin viittaus kumottuun valtioneuvoston ohjesääntöön (1522/1995) on korvattu maininnalla kauppa- ja teollisuusministeriöstä. Pykälän 2 momentissa säädetään, ettei Kuluttajavirastoa ohjaavan ja valvovan ministeriön valta ulotu Kuluttajavirastolle tai kuluttajasiämiehelle kuuluviin lainvalvontatehtäviin eikä kuluttajan avustamistehtäviin. Säännöksellä on haluttu korostaa Kuluttajaviraston ja kuluttajasiämiehen riippumattomuutta näissä asioissa. Kuluttajasiämiehelle ehdotettu toimivalta ryhmävalitusasioissa liittyy läheisesti hänen tehtäviinsä lainsäädännön noudattamisen valvojana. Tämän takia ehdotetaan momenttiin lisättäväksi, ettei ministeriön ohjaus- ja valvontavalta ulotu kuluttajasiämiehen toimintaan myöskään ryhmävalitusasioissa.

9 a §. Ryhmävalitus. Pykälä on uusi, ja se

koskee kuluttaja-asiamiehen toimivaltaa ryhmävalitusasioissa. Pykälän mukaan kuluttaja-asiamies voi omasta aloitteestaan saattaa riita-asian käsiteltäväksi kuluttajariitalautakunnassa ryhmävalituksena. Kuluttaja-asiamies voi siis ryhtyä toimenpiteisiin ilman yhdenkään kuluttajan valtuutusta ja ilman yksittäisten kuluttajien, kuluttajaneuvojien tai kuluttajajärjestöjen pyyntöä taikka muuta aloitetta. Käytännössä kuluttaja-asiamies saanee ryhmävalitustarpeesta useimmiten tiedon kuluttajien tai kuluttajajärjestöjen yhteydenottojen perusteella. Toisaalta myös kuluttaja-asiamiehen oman valvontatoimen yhteydessä saattaa tulla ilmi seikkoja, jotka antavat aiheen ryhmävalitusmenettelyn käynnistämiseen.

Ryhmävalituksena käsiteltävien asioiden luonteesta pykälässä on viittaus kuluttajariitalautakunnasta ehdotettuun lakiin (1. lakiehdotus). Perusedellytyksenä pykälän mukaan on, että kysymyksessä on lautakunnan toimivaltaan kuuluva kuluttajariita-asia. Siitä, milloin lautakunnan toimivaltaan kuuluva asia voidaan käsitellä ryhmävalituksena, säädetään 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä.

Ryhmävalitus voi koskea henkilöitä, joita ei ole nimetty ja jotka eivät muutenkaan ole välttämättä kuluttaja-asiamiehen tiedossa. Heidän oikeusturvansa edellyttää, että asian vireille tulosta ja ratkaisun lopputuloksesta tiedotetaan riittävän tehokkaasti. Kuluttajille olisi lisäksi annettava asianmukaiset ohjeet siitä, miten heidän on toimittava, jos he haluavat vedota itselleen myönteiseen lautakunnan ratkaisusuositukseen. Tiedottamisesta ja kuluttajien neuvomisesta huolehtisi kuluttaja-asiamies. Hän voisi myös neuvotella elinkeinonharjoittajan kanssa lautakunnan suositusten käytännön toteuttamisesta.

10 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään valituskielto kuluttaja-asiamiehen päätökseen asiassa, joka kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan tai joka koskee kuluttajan avustamista. Valituskiellon piiriin ehdotetaan lisättäväksi myös päätös, joka koskee ryhmävalituksen tekemistä. Ryhmävalitukset koskevat sellaisia yksityisoikeudellisia kuluttajariita-asioita, joita kuluttajat voivat kukin omalta osaltaan saattaa itsekin kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi. Hallinto-oikeudellinen valitustie ei näissä asioissa ole tarpeen.

11 §. Hallintopalvelut. Pykälän mukaan Kuluttajavirasto voi hoitaa myös Elintarvikeviraston, kuluttajatutkimuskeskuksen ja kuluttajavalituslautakunnan hallintopalveluja. Elintarvikevirasto on siirtynyt maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ja kuluttajavalituslautakunta oikeusministeriön hallinnonalalle, eivätkä ne enää tarvitse hallintopalveluja Kuluttajavirastolta. Tästä syystä pykälästä ehdotetaan tarpeettomina poistettavaksi maininnat Elintarvikevirastosta ja kuluttajavalituslautakunnasta.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain lisäksi on myös kuluttajavalituslautakunnasta annettu asetus tarkoitus korvata uudella asetuksella. Ehdotetun lain 25 §:n mukaan oikeusministeriön asetuksella säädetään tarkemmin kuluttajariitalautakunnan henkilöstöstä, hallinnosta ja hallintoasiain ratkaisemisesta. Asetusluonnos on liitetty esitykseen.

Säädösten uudistamisen takia lautakunta tarvitsee myös uuden työjärjestyksen, jossa määrättäisiin tarkemmin työskentelyn järjestämisestä lautakunnassa.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2007.

4. Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 12 ja 14 §:n eräät säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain edellä selostettujen oikeusturväsäätöjen kannalta. Esityksen 1. lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentti koskee mahdollisuutta

ratkaista asia vastapuolta kuulematta, jos valmistelussa hakemus havaitaan ilmeisen perusteettomaksi. Esityksen 1. lakiehdotuksen 12 §:n 4 momentin mukaan asian valmistelussa voidaan tehdä hakijalla myös ehdotus luopua asian käsittelystä, jos on ilmeistä, että asian ratkaisu tulisi olemaan hakijalle vastainen. Tätä ilmeisyyttä harkitaan sovellettavan lainsäädännön, oikeuskäytännön ja lautakunnan ratkaisukäytännön perusteella. Esityksen 1. lakiehdotuksen 14 §:n 2 momentin mukaan lautakunta voi jättää asian käsittelemättä momentissa mainituilla perusteilla. Perustuslain 21 §:n kannalta merkityksellinen on myös 1. lakiehdotuksen 13 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan lautakunnan toimittamiseksi ja julkaisemiseksi on oikeus tulla kuulluksi sisältyy keskeisiin oikeusturvan takeisiin, joiden yksityiskohtaiset järjestelyt samoin kuin niihin mahdollisesti tehtävät rajoitukset ja vähäiset poikkeukset ovat lailla säänneltävissä. Tällaisella lainsäädännöllä ei toisaalta saa vaarantaa kenenkään oikeusturvaa (HE 309/1993 vp s. 74, PeVL 12/2002 vp s. 6).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt kuulemismahdollisuuden varaamista erityisesti tuomioistuinmenettelyissä varsin olennaisena oikeusturvan takeena, josta voidaan poiketa vain hyvin painavista syistä. Tällaisena perusteena on aikaisemmin pidetty esimerkiksi sitä, että henkilö pysyttelee tavoittamattomissa (PeVL 13/2003 vp). Mikäli tuomioistuimen ratkaistavana olevassa asiassa on kysymys merkittävästä puuttumisesta henkilön useisiin perusoikeuksiin, kuulemismahdollisuuden varaamisen poikkeuksia ei ole pidetty lainkaan hyväksyttävänä (PeVL 8/2004 vp s. 3).

Menettelyn ominaispiirteet kuluttajariitalautakunnassa ovat jossain määrin rinnasteisia toisaalta lainkäyttömenettelyn ja toisaalta hallintomenettelyn kanssa. Kuluttajariitalautakunnan toimivalta eroaa kuitenkin sekä lainkäyttö- että hallintoviranomaisen toimivallasta siinä, että menettelyn seurauksena ei synny täytäntöönpanokelpoista eikä valituskelpoista päätöstä. Kuluttajariitalautakunnan tehtävänä on lain mukaan antaa ratkaisusuosituksia, joilla sinänsä on käytännössä varsin suuri merkitys. Ratkaisusuositusten

käytännön noudattamisen kautta vähennetään varsinaiseen lainkäyttömenettelyyn tulevien asioiden määrää. Kuluttajariitalautakuntakäsittelystä huolimatta asianosaisella on mahdollisuus käyttää myös muita oikeussuojakeinoja joko asian käsittelyn loputtua lautakunnassa tai myös lautakuntakäsittelyn kuluessa.

Tällaisessa sääntely-yhteydessä korostuvat vaatimukset siitä, että menettelyn kuluttajariitalautakunnassa tulee olla mahdollisimman asiantuntevaa, joustavaa, nopeaa ja halpaa. Ehdotettua poikkeusta kuulemisveloitteesta ei voida lautakunnan asema, tehtävät ja toimivalta huomioon ottaen pitää ongelmallisena perustuslain 21 §:n 2 momentin kannalta.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 12 §:n 4 momentin säännökset luopumisehdotuksesta ja 1. lakiehdotuksen 14 §:n 2 momentin säännökset asian jättämisestä käsittelemättä ovat merkityksellisiä perustuslain 21 §:ssä turvattun asianmukaisen käsittelyn kannalta. Kummankin säännöksen tarkoituksena on osaltaan turvata, että lautakunnan voimavarat voidaan kohdistaa vaikeusasteeltaan ja oikeudelliselta laadultaan sopivien asioiden käsittelyyn. Kysymys on sekä lautakunnan voimavarojen järkevistä käytöstä oikeussuojaelimenä että työnjaosta lautakunnan ja muiden tavanomaisesti käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen kesken. Mahdollisuus rajoittaa lautakuntakäsittelyn ulkopuolelle eräitä vireille tulleita asioita näiden oikeudellisen laadun perusteella on lakiehdotuksessa määritelty täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Luopumisehdotuksen osalta laissa ehdotetaan säädettäväksi myös siitä harkintapohjasta, millä perusteella päätös luopumisehdotuksen esittämisestä tehdään. Edellä mainituista syistä ja ottaen huomioon lautakunnan tehtävät vaihtoehtoisena oikeussuojaelimenä ehdotettuja säännöksiä ei voida pitää ongelmallisina perustuslaissa turvattun asianmukaisen käsittelyn kannalta.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 13 §:n säännökset katselmuksen toimittamisesta ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:n 3 momentissa turvattun kotirauhan suojan kannalta. Katselmus on lautakunnan käytettävissä olevia asian selvittämisen ja ratkaisukeinoja. Katselmuksen tarkoituksena on, että asian ratkaisuun osallistuvat voivat tehdä välittö-

miä havaintoja katselmuksen kohteesta toiseikkojen varmistamiseksi ja asian ratkaisuedellytysten selvittämiseksi. Lautakunnan tehtävät huomioon ottaen on mahdollista, että katselmuksia suoritetaan myös asuintiloissa.

Katselmus eroaa esimerkiksi hallintoviranomaisten tarkastustoiminnasta siinä, että selvittävä oikeuskysymys on rajattu etukäteen riidan kohteen yksilöinnin vuoksi eikä katselmuksella pyritä laajempaan tiedonhankintaan myöhemmin mahdollisesti tehtävää päätöstä varten. Viimeksi mainitussa tilanteessa päätöksenteko saattaa lisäksi johtaa tarkastuksen kohteen kannalta negatiivisiin seurauksiin, kuten tuen esimerkiksi myönnetyn tuen takaisinperintään.

Katselmus on säädetty yleiseksi viranomaisen selvittämiskeinoksi hallintolaissa (434/2004) ja sitä aikaisemmin hallintomenettelylaissa (598/1982). Katselmus on säädetty myös hallintolainkäyttöviranomaisten selvittämiskeinoksi hallintolainkäyttölaissa (586/1995). Hallintolainkäyttöjärjestelmässä katselmuksen sovelletaan muutoin suullista käsittelyä koskevia säännöksiä. Yleisen lainkäytön osalta katselmuksesta säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 56 a §:ssä ja hovioikeusmenettelyn osalta oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 15 §:ssä.

Edellä tarkoitetuissa säännöksissä katselmuksen toimittamisen paikkaa koskevia rajoituksia ei ole asetettu muualla kuin hallintolain 38 §:n 3 momentissa. Hallintolain mukaan katselmusta ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvassa tilassa, ellei lailla toisin säädetä. Hallintolain mukaisesti katselmuksen toimittamiseen ei tarvita erikseen muualla laissa säädettyä toimivaltaperustetta toisin kuin tarkastuksen toimittamiseen, jonka osalta viranomaisen toimivallasta tulee säättää erikseen lailla.

Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan

perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä voidaan säättää lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännössä asuintiloihin ulottuvia viranomaistoimia on pidetty hyväksyttävänä perusoikeuksien turvaamiseksi esimerkiksi ulosotossa sillä perusteella, että ulosmittauksen toimittaminen turvaa velkojen omaisuuden suoja (yksityi soikeudellinen saatava), minkä lisäksi velkojan oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että tuomiot ovat julkisen vallan toimesta tehokkaasti täytäntöön pantavissa (PeVL 12/2002 vp s. 3-4).

Hallintoviranomaisissa ja lainkäyttöviranomaisissa katselmuksen toimittamisella pyritään turvaamaan asian asianmukaista käsittelyä. Asianmukaiseen käsittelyyn kuuluu, että päätöksen tekevällä viranomaisella on käytettävissään tapauksen ratkaisemiseksi riittävät ja oikeat tosiseikat ja että viranomaisella on mahdollisuus saada tällaiset tiedot. Tähän nähden katselmuksen toimittaminen, joka on välttämätöntä asian asianmukaiseksi käsittelemiseksi, ei voida pitää ongelmallisena perustuslain 10 §:n 3 momentin ja 21 §:n 1 momentin kannalta.

Katselmustoimituksen julkisuuden rajoittamista ei niin ikään voida pitää ongelmallisena perustuslain 21 §:n 2 momentin kannalta, kun otetaan huomioon, että katselmuksat kohdistuvat yleensä henkilön yksityistalouden piiriin kuuluvaan seikkaan ja että tämä rajoitus kohdistuu suositustyyppisiä päätöksiä tekevän toimielimen toimintaan vain yleisöjulkisuuden osalta. Julkisuutta koskevaa rajoitusta voidaan pitää siten merkitykseltään vähäisenä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**kuluttajariitalautakunnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lautakunnan toimivalta ja tehtävät

1 §

Kuluttajariitalautakunta

Kuluttajariitalautakunta on riippumaton ja puolueeton kuluttajariita-asioita käsittelevä oikeussuojaelin.

2 §

Lautakunnan toimivalta

Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin:

1) elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

2) asunnon kauppaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat, asuntoyhteisöt taikka asunnon myyjinä tai tarjoajina olevat yksityishenkilöt saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

3) asumisoikeuden luovutukseen liittyvissä asioissa, joita kuluttajat taikka asumisoikeuden myyjinä tai tarjoajina olevat yksityishenkilöt saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

4) asuinhuoneiston vuokraukseen liittyvissä asioissa, joita kuluttajat taikka vuokranan-

tajina olevat yksityishenkilöt saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

5) asuntokauppalain (843/1994) 2 luvun 17, 18 b ja 19 §:ssä sekä 4 luvun 3 ja 3 a §:ssä tarkoitetun vakuuden käyttöönottoa samoin kuin 2 luvun 17 §:ssä ja 4 luvun 3 §:ssä tarkoitetun vakuuden vapauttamista koskevissa asioissa riippumatta siitä, kuka riidan osapuolista saattaa asian lautakunnan käsiteltäväksi;

6) asuntokauppalain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettua takautumisoikeutta koskevissa asioissa, joita asunnon myyjinä olevat yksityishenkilöt saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

7) asioissa, jotka koskevat yksityistakaajien tai yksityisten pantinantajien sitoumuksia luotonantajille ja joita sitoumusten antajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

8) korkolain (633/1982) 11 §:ssä tarkoitettua viivästyskoron sovittelua koskevissa asioissa, joita velalliset saattavat lautakunnan käsiteltäviksi, jos velallisen sovitteluvaatimukseen sisältyy ainakin yksi kuluttajasaatava.

3 §

Toimivallan rajoitukset

Lautakunnan toimivaltaan eivät kuitenkaan kuulu:

1) asiat, jotka koskevat lakisääteistä vakuutusta taikka työntekijän ryhmähenkivakuu-

tusta tai sitä vastaavaa kunnallisen eläkela-
toksen myöntämää etuutta;

2) arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitettujen arvopaperin luovutusta koskevat asiat, tällaisen arvopaperin liikkeeseenlaskijan, julkisen ostotarjouksen tekijän tai lunastusvelvollisen osakkeenomistajan menettelyä koskevat asiat eivätkä tällaisen arvopaperin välittäjän, omaisuudenhoidajan tai sijoitusneuvojan suoritusta koskevat asiat;

3) sellaiset asumisoikeuteen liittyvät asiat, joita koskevaan kunnan viranomaisen päätökseen voidaan hakea oikaisua ja muutosta siten kuin asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990) säädetään;

4) sellaiset asuinhuoneiston vuokraukseen liittyvät asiat, jotka koskevat:

- a) huoneiston luovutusta väliaikaisesti toisen käytettäväksi;
- b) vuokraoikeuden siirtoa perheenjäsenelle;
- c) vuokrasuhteen jatkumista vuokralaisen kuoltua;
- d) irtisanomisen julistamista tehottomaksi;
- e) muuttopäivän siirtämistä; tai
- f) jälleenvuokralaisen oikeutta jatkaa vuokrasuhdetta.

4 §

Asian käsittely ryhmävalituksena

Lautakunta voi käsitellä toimivaltaansa kuuluvan asian ryhmävalituksena, jos useilla kuluttajilla taikka useilla yksityistakaajilla tai yksityisillä pantinantajilla on tai voidaan olettaa olevan samaa elinkeinonharjoittajaa kohtaan sellaisia vaatimuksia, jotka voidaan ratkaista yhdellä lautakunnan päätöksellä.

Ryhmävalituksen saattaa vireille kuluttajasiames. Hänellä on myös oikeus käyttää siinä asianosaisena puhevaltaa.

5 §

Muut tehtävät

Lautakunta voi antaa tuomioistuimille lausuntoja niiden käsitellessä lautakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita.

Lautakunnan henkilökunnan on annettava

kuluttajariita-asian asianosaisille tietoja ja neuvoja asian vireille saattamisesta ja lautakunnan menettelytavoista. Kunnallisille kuluttajaneuvojille on annettava oikeudellista neuvontaa ja muuta opastusta lautakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

2 luku

Lautakunnan kokoonpano

6 §

Jäsenet

Lautakunnassa on päätoiminen puheenjohtaja ja päätoiminen varapuheenjohtaja sekä vähintään kymmenen sivutoimista lakimiesjäsenä ja sivutoimisia asiantuntijajäseniä.

Lautakuntaa johtaa ja sen tuloksellisuudesta vastaa puheenjohtaja.

7 §

Jäsenten ja esittelijöiden kelpoisuus

Puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta vaaditaan yleinen kelpoisuus tuomarinvirkaan ja hyvä perehtyneisyys lautakunnan ratkaisutoiminnassa keskeisiin oikeudenaloihin. Puheenjohtajalta edellytetään lisäksi johtamistaitoa.

Lakimiesjäseneltä vaaditaan oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto. Asiantuntijajäseneltä vaaditaan perehtyneisyyttä kuluttajansuojaan tai elinkeinoelämään taikka kulu-
tushyödykkeiden ominaisuuksiin.

Esittelijän tehtävään määrättyä vaaditaan oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto tai muu tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.

8 §

Jäsenten nimittäminen tai määrääminen

Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimittää valtioneuvosto.

Jäsenet ja kullekin jäsenelle varajäsenen

määrää oikeusministeriö viideksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenten toimikausi jatkuu, kunnes uudet jäsenet on määrätty. Jos lautakuntaan tarvitaan lisäjäsen, tämä määrätään jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

9 §

Virkavastuu ja esteellisyys

Jäsenet ja ne, joille on annettu määräys toimia lautakunnan sivutoimisina esittelijöinä, toimivat virkavastuulla.

Jäsenen ja esittelijän esteellisyyteen sovelletaan tuomarin esteellisyyttä koskevia säännöksiä lukuun ottamatta oikeudenkäymiskaaressen 13 luvun 7 §:n 2 momenttia.

10 §

Jaostot

Lautakunta toimii jakautuneena asiaryhmittäin jaostoihin siten kuin oikeusministeriö tarkemmin määrää. Jaostoon kuuluu viisi jäsentä, joista yksi määrätään toimimaan jaoston puheenjohtajana. Jäsenet määrää oikeusministeriö jaostossa käsiteltävien asioiden oikeudellisen ja muun laadun perusteella siten, että jaostossa on edustettuina oikeudellisiin kysymyksiin, kuluttajansuojaan, elinkeinoelämään ja jaostossa käsiteltäviin kulutus-
hyödykkeisiin perehtyneitä jäseniä.

11 §

Täysistunto

Lautakunnassa on täysistunto, jonka puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sen mukaan kuin lautakunnan työjärjestyksessä määrätään. Lisäksi täysistuntoon kuuluu kahdeksan jäsentä, jotka oikeusministeriö määrää siten, että täysistunnossa on edustettuina oikeudellisiin kysymyksiin, kuluttajansuojaan ja elinkeinoelämään perehtyneitä jäseniä. Oikeusministeriö voi määrätä täysistunnolle asiaryhmittäin useampia ratkaisukokoonpanoja.

3 luku

Kuluttajariita-asian käsittely ja ratkaiseminen

12 §

Asian vireilletulo ja valmistelu

Asia tulee lautakunnassa vireille kirjallisella tai sähköisellä hakemuksella. Ryhmävalitusta koskevassa hakemuksessa kuluttajiasiamiehen on määriteltävä se kuluttajaryhmä, jonka puolesta ryhmävalitus tehdään.

Hakijan vastapuolta on pyydettävä vastaan hakemukseen. Tämä ei kuitenkaan ole tarpeen asiassa, jonka valmistelussa hakemus havaitaan ilmeisen perusteettomaksi.

Lautakunta voi ratkaista asian, vaikka 2 momentissa tarkoitettua vastausta ei ole annettu.

Asian valmistelussa on pyrittävä sovintoon ja tehtävä tarvittaessa sitä edistävä ehdotus. Asian valmistelussa voidaan tehdä hakijalle myös ehdotus luopua asian käsittelystä, jos sovellettavan lainsäädännön, oikeuskäytännön tai lautakunnan ratkaisukäytännön perusteella on ilmeistä, että asian ratkaisu olisi hakijalle vastainen.

13 §

Asian selvittäminen

Lautakunnalla on asian selvittämiseksi oikeus kuulla asiantuntijoita, hankkia lausuntoja ja muita selvityksiä sekä toimittaa tarkastuksia ja katselmuksia.

Asiantuntijana ei saa käyttää henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa asianosaiseen tai asiaan, että hänen luotettavuutensa voi tästä syystä vaarantua.

Katselmus ei ole julkinen. Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa katselmuksen saa toimittaa vain sen luvalla, jonka kotirauhan piiriin tila kuuluu. Katselmukseen sovelletaan muutoin, mitä hallintolain (434/2003) 38 §:ssä säädetään.

14 §

Asian jättäminen ratkaisematta tai käsittelemättä

Lautakunta ei saa ratkaista asiaa, jonka tiedetään olevan vireillä tai ratkaistu tuomioistuimessa.

Lautakunta voi jättää asian käsittelemättä, jos:

1) asian ratkaiseminen edellyttää suullisten todistuskeinojen käyttämistä;

2) asia on vireillä tai ratkaistu muussa tuomioistuimen ulkopuolisessa riidanratkaisuelimessä;

3) sama asia on lautakunnassa vireillä tai ratkaistu ryhmävalituksena;

4) hakijan vastapuoli on konkurssissa; taikka

5) asian käsittely lautakunnassa ei ole tarkoituksenmukaista asian poikkeuksellisen monimutkaisuuden ja vaikean selvittävyyden takia.

Päätöksen asian käsittelemättä jättämisestä tekee puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tai esittelijän tehtävään määrätty lautakunnan virkamies sen mukaan kuin lautakunnan työjärjestyksessä määrätään.

15 §

Asian ratkaiseminen täysistunnossa ja jaoston istunnossa sekä istuntojen päätösvaltaisuus

Asiat ratkaistaan lautakunnan täysistunnossa ja jaoston istunnossa esittelystä kirjallisen aineiston perusteella. Esittelijänä toimii tehtävään määrätty lautakunnan virkamies tai henkilö, jolle on annettu määräys toimia lautakunnan sivutoimisena esittelijänä.

Täysistunnossa ratkaistaan periaatteellisesti tärkeät asiat sekä asiat, jotka on tarpeen käsitellä täysistunnossa lautakunnan ratkaisukäytännön yhdenmukaistamiseksi. Asian käsittelemisestä täysistunnossa päättää puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sen mukaan kuin lautakunnan työjärjestyksessä määrätään.

Täysistunto on päätösvaltainen, kun siihen osallistuu puheenjohtaja ja vähintään neljä muuta jäsentä. Jaoston istunto on päätösvaltainen, kun siihen osallistuu puheenjohtaja ja

vähintään kaksi muuta jäsentä.

16 §

Asian muu ratkaiseminen

Puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jaoston puheenjohtajaksi määrätty jäsen voivat kukin esittelystä ratkaista yksin asian, jos ratkaisija ja esittelijä ovat päätöksestä yksimieliset ja:

1) lautakunnan ratkaisukäytäntö samankaltaisissa asioissa on vakiintunut; taikka

2) sama riitakysymys on ratkaistu täysistunnon tai jaoston aiemmalla päätöksellä.

Esittelijän tehtävään määrätty lautakunnan virkamies voi yksin ratkaista asian, joka on:

1) ilmeisen perusteeton;

2) merkitykseltään vähäinen; tai

3) tosiseikoiltaan selvä ja oikeudellisesti yksinkertainen.

17 §

Äänestys

Äänestykseen täysistunnossa ja jaoston istunnossa sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 23 luvun 1, 3—6 ja 8 §:ssä säädetään.

18 §

Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle

Jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen elinkeinonharjoittajalle, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.

Jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitettut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut pe-

rusteltua syytä.

19 §

Asianosaisen kulut

Asian selvittämisestä ja käsittelemisestä lautakunnassa ei peritä maksuja. Omista kustannuksistaan asianosaiset vastaavat itse. Jos asianosainen on omalla kustannuksellaan hankkinut asian ratkaisemiseksi tarpeellisia asiantuntijalausuntoja tai muita selvityksiä, lautakunta voi kuitenkin suosittaa niistä aiheutuneiden kustannusten korvaamista asianosaiselle.

Lautakunnan suosittamat 1 momentissa tarkoitetut korvaukset on asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä rinnastettava oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa tarkoitettuihin oikeudenkäyntikuluihin.

20 §

Päätöksen luonne ja valituskielto

Kuluttajariita-asiassa annettu lautakunnan päätös ei ole täytäntöönpanokelpoinen, eikä sillä ole tuomion oikeusvaikutuksia. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Lautakuntakäsittely ei estä asian viemistä yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

21 §

Päätöksessä olevan virheen korjaaminen

Jos lautakunnan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, lautakunta voi poistaa virheellisen päätöksen ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaamisesta päätetään kokouspanoltaan sitä vastaavassa täysistunnossa tai jaostossa, jossa virheellinen päätös on tehty. Jos asia on ratkaistu 16 §:n nojalla päätöksen korjaamisesta päättää puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sen mukaan kuin työjärjestyksessä määrätään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun asiavirheen korjaaminen ei edellytä asianosaisten suostumusta. Asianosaisille on kuitenkin ilmoitettava päätöksessä olevasta virheestä ja siitä, että asia aiotaan ratkaista uudelleen.

Lautakunnan on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan tarvitse korjata, jos päätöksen antamisesta on kulunut yli kaksi vuotta.

22 §

Päätöksen tiedoksianto

Lautakunnan päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään, ei kuitenkaan yleistiedoksiantoa koskevia säännöksiä.

23 §

Eräät määräajat ja ilmoitukset

Asian vireilletulo kuluttajariitalautakunnassa katkaisee maakaaren (540/1995) 2 luvun 2 §:n 2 momentissa, 4 §:n 2 momentissa ja 34 §:n 3 momentissa säädetyn määräajan kulumisen. Asia saadaan panna vireille tuomioistuimessa kolmen kuukauden kuluessa lautakunnan päätöksen antamisesta, vaikka sanottu määräaika päättyisi tätä aikaisemmin.

Lautakunnan on ilmoitettava kiinteistön sijaintipaikkakunnan kirjaamisviranomaiselle, kun sen käsiteltäväksi on tullut kiinteistön kauppaa koskeva asia, jossa vaaditaan kaupan purkua tai kiinteistön palauttamista myyjälle, sekä antamastaan ratkaisusuosituksesta.

24 §

Hallintolain soveltaminen

Siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, menettelyyn lautakunnassa sovelletaan hallintolakia.

4 luku

Erinäiset säännökset

25 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lautakunnan organisaatiosta, henkilöstöstä, hallinnosta ja hallintoasian ratkaisemisesta säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Työskentelyn järjestämisestä lautakunnassa määrätään tarkemmin lautakunnan työjärjestyksessä, jonka puheenjohtaja vahvistaa täysistuntoa kuultuaan.

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan kuluttajavalituslautakunnasta 20 päivänä tammikuuta 1978 annettu laki (42/1978) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Mitä muualla lainsäädännössä säädetään kuluttajavalituslautakunnasta, koskee tämän

lain voimaan tultua kuluttajariitalautakuntaa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

27 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa kuluttajavalituslautakunnassa vireillä oleva asia käsitellään tämän lain säännösten mukaan. Mitä 14 §:n 2 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta.

Kuluttajavalituslautakunnan sivutoimiset jäsenet ja varajäsenet jatkavat toimikautensa loppuun kuluttajariitalautakunnan sivutoimisina jäseninä ja varajäseninä. Jaostojen puheenjohtajiksi määrätty jäsenet jatkavat toimikautensa loppuun kuluttajariitalautakunnan jaostojen puheenjohtajina. Varapuheenjohtajiksi määrättyjen jäsenten tehtävät varapuheenjohtajina lakkaavat tämän lain voimaan tullessa.

Kuluttajavalituslautakunnan puheenjohtaja ja muu päätoiminen henkilöstö jatkaa nykyisissä viroissaan ja tehtävissään kuluttajariitalautakunnassa.

2.

Laki**Kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 2, 10 ja 11 §, sellaisena kuin niistä on 10 § laissa 1534/2001, sekä
lisätään lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

2 §

Hallinnollinen asema

Kuluttajaviraston ohjaus ja valvonta kuuluu kauppaja- ja teollisuusministeriölle, joka voi myös antaa Kuluttajavirastolle toimeksiantoja viraston toimialaan kuuluvissa asioissa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toimintaa lainvalvontaviranomaisena eikä kuluttaja-asiamiehen toimintaa 9 §:ssä tarkoitetuissa avustusasioissa tai 9 a §:ssä tarkoitetuissa ryhmävalitusasioissa.

9 a §

Ryhmävalitus

Kuluttaja-asiamies voi omasta aloitteestaan saattaa kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi ryhmävalituksena riita-asian, joka kuuluu lautakunnan toimivaltaan ja voidaan käsi-

tellä ryhmävalituksena siten kuin kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (/) säädetään.

10 §

Muutoksenhaku

Kuluttaja-asiamiehen päätökseen asiassa, joka kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan tai joka koskee 9:ssä tarkoitettua kuluttajan avustamista taikka 9 a §:ssä tarkoitettua ryhmävalituksen tekemistä, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) tai muussa laissa säädetään.

11 §

Hallintopalvelut

Kuluttajavirasto voi hoitaa kuluttajatutkimuskeskuksen hallintopalvelut siten kuin

Kuluttajavirasto ja kuluttajatutkimuskeskus
sopivat tai kauppa- ja teollisuusministeriö Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
määrää. _____ kuuta 20 .

Helsingissä 12 päivänä syyskuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri Kari Rajamäki

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

Kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 2, 10 ja 11 §, sellaisena kuin niistä on 10 § laissa 1534/2001, sekä
lisätään lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Hallinnollinen asema

Kuluttajaviraston ohjaus ja valvonta kuuluu valtioneuvoston ohjesäännössä (1522/1995) säädettävälle ministeriölle, joka voi myös antaa Kuluttajavirastolle toimeksiantoja viraston toimialaan kuuluvissa asioissa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toimintaa lainvalvontaviranomaisena eikä kuluttaja-asiamiehen toimintaa 9 §:ssä tarkoitetuissa avustusasioissa.

Ehdotus

2 §

Hallinnollinen asema

Kuluttajaviraston ohjaus ja valvonta kuuluu *kauppa- ja teollisuusministeriölle*, joka voi myös antaa Kuluttajavirastolle toimeksiantoja viraston toimialaan kuuluvissa asioissa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toimintaa lainvalvontaviranomaisena eikä kuluttaja-asiamiehen toimintaa 9 §:ssä tarkoitetuissa avustusasioissa *tai 9 a §:ssä tarkoitetuissa ryhmävalitusasioissa*.

9 a §

Ryhmävalitus

Kuluttaja-asiamies voi omasta aloitteestaan saattaa kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi ryhmävalituksena riita-asian, joka kuuluu lautakunnan toimivaltaan ja voidaan käsitellä ryhmävalituksena siten kuin kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (/) säädetään.

10 §

Muutoksenhaku

Kuluttaja-asiamiehen päätökseen asiassa, joka kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan tai joka koskee 9 §:ssä tarkoitettua kuluttajan avustamista, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) tai muussa laissa säädetään.

11 §

Hallintopalvelut

Kuluttajavirasto voi hoitaa elintarvikeviraston, kuluttajatutkimuskeskuksen ja kuluttajavalituslautakunnan hallintopalvelut siten kuin asianomaisten viranomaisten ja laitoksen kesken sovitaan tai asianomainen ministeriö määrää.

10 §

Muutoksenhaku

Kuluttaja-asiamiehen päätökseen asiassa, joka kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan tai joka koskee 9:ssä tarkoitettua kuluttajan avustamista *taikka 9 a §:ssä tarkoitettun ryhmävalituksen tekemistä*, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) tai muussa laissa säädetään.

11 §

Hallintopalvelut

Kuluttajavirasto voi hoitaa *kuluttajatutkimuskeskuksen* hallintopalvelut siten kuin *Kuluttajavirasto ja kuluttajatutkimuskeskus sopivat tai kauppa- ja teollisuusministeriö määrää*.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .
—————

Oikeusministeriön asetus

kuluttajariitalautakunnasta

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti säädetään kuluttajariitalautakunnasta päivänä kuuta 20 annetun lain (.../20..) 25 §:n 1 momentin nojalla:

1 §

Kuluttajariitalautakunnan muu henkilöstö

Lautakunnassa on kuluttajariitalautakunnasta annetun lain (.../20) 6 §:ssä mainittujen virkojen lisäksi muita virkoja. Lautakunnassa voi olla myös sivutoimisia esittelijöitä ja työsopimussuhteista henkilökuntaa. Tässä tarkoitetun henkilökunnan nimittää tai ottaa lautakunnan puheenjohtaja.

2 §

Virkavapaus

Lautakunnan puheenjohtajalle myöntää virkavapauden oikeusministeriö.

Puheenjohtaja päättää virkavapauden myöntämisestä muulle lautakunnan virkamiehelle ja viran hoitamisesta virkavapauden aikana.

3 §

Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tehtävät

Lautakunnan puheenjohtajan tehtävänä on hänen johtaessaan lautakunnan toimintaa:

- 1) huolehtia lautakunnan toimintakyvystä ja sen kehittämisestä sekä tulostavoitteiden saavuttamisesta;
- 2) valvoa oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta lautakunnan ratkaisutoiminnassa;
- 3) asettaa lautakunnan tulostavoitteet kaikkia henkilöryhmiä kuultuaan;

4) ratkaista ne hallintoasiat, joita ei ole työjärjestyksessä määrätty lautakunnan muun virkamiehen ratkaistavaksi.

Lautakunnan varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajan sijaisena ja hoitaa puheenjohtajan tehtävät tämän ollessa estyneenä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan muusta työnsä määrittää lautakunnan työjärjestyksessä.

4 §

Johtoryhmä

Kuluttajariitalautakunnassa on johtoryhmä. Johtoryhmä toimii puheenjohtajan apuna lautakunnan toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä.

Johtoryhmään kuuluvat puheenjohtajana lautakunnan puheenjohtaja sekä lisäksi varapuheenjohtaja sekä vähintään kolme muuta lautakunnan henkilöstöön kuuluvaa jäsentä. Näistä jäsenistä vähintään yhden nimeää lautakunnan puheenjohtaja ja vähintään kaksi valitsee lautakunnan henkilöstö. Työjärjestyksessä määrätään tarkemmin näiden jäsenten lukumäärästä, heidän nimeämisestään tai valitsemisestaan johtoryhmään sekä heidän toimikaudestaan.

5 §

Johtoryhmässä käsiteltävät asiat

Johtoryhmässä käsitellään:

- 1) esitys lautakunnan työjärjestykseksi;
- 2) esitys lautakunnan tulostavoitteiksi;
- 3) lautakunnan tulostavoitteiden seurantaa;

- 4) esitys lautakunnan talousarvioksi;
- 5) henkilöstön koulutussuunnitelma;
- 6) muut kuin tuomioistuimelle annettavat lausunnot;
- 7) muut työjärjestyksessä määrätyt tai lautakunnan puheenjohtajan määräämät asiat.

6 §

Palkkiot ja korvaukset

Oikeusministeriö vahvistaa sivutoimisten jäsenten ja sivutoimisten esittelijöiden palkkioiden perusteet.

Oikeusministeriö vahvistaa niiden korvausten perusteet, jotka lautakunta maksaa kuu-

lemilleen asiantuntijoille tai pyytämistään lausunnoista tai muista selvityksistä.

7 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä asetuksella kumotaan kuluttajavalituslautakunnasta 29 päivänä kesäkuuta 1978 annettu asetus (533/1978) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.